Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 2 март, 1978 шу. ● № 26. (5848). ● Мах 2 кеп.

КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА

Хьайбай боахама республикански совещание дакъа лоацаш хиннараша Нохч-ГІалгІайчен фермашкa къахьегарашка дaь кхайкарал

Деза доттагІий!

Советски халкъо къахьегамен политически уйла чІоагІа айенна тІанйцар КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева Пленуме дaьча къамаьлацара хьайоагІа положенешн выводаши.

Советски наьха хьал-торо айира, вай Даьхен низ дІахо чІоагІбара парте оттаяь шерра программа кхоачашъеча довггІаш дола дакъа юкъедахьа гІерташ Нохч-ГІалгІайчен хьайбаш леладераша цхьадола толамаш даьхад. Пятилетка шин шера паччахьалкхенга дулх доккара халкъбоахама план 100 процент, шура — 108, фуаш — 111, тха — 112 процент кхоачашъяьй.

Шура, фуаш, тха кийчдара пхе шера планагІа 1978 шера хилийта лаьрхІача боарамал 1977 шера тІехдаьннад. 1976 шераца нийсдича дулх — 11 процент, фуаш — 10, шура — 13 процент дуккагІа яьккхай. Цхьан Іаттагара йоаккха шура юкъера лаьрхІача 183 килограмм дуккагІа хиннай. Республике дика лард еллай хьайбай боахам дІахо дегІабоалабара. Колхозашкеи совхозашкеи тІехкхоачашъяьй гІожеи мошеи доакъараш кийчдара план.

Нохч-ГІалгІайчен фермай болхлой къахьегама уйла кхы а чІоагІагІа айир новкъоста Л. И. Брежнева мехка хьайбай боахама мастерашка дахьийтача моршало.

Хьайбаш леладеча дуккхачар бащха-дика къахьегама толамаш даьхад. «Путь к коммунизму» яхача сунженски колхозерча доярка М. Астамировас дІадахача шера ше лелабеча хІара Іаттагара 5008 килограмм шура яьккхар. Инъ эзар килограммал дуккагІа яьккхай «Юбилейный» совхозерча З. Хажбахмадовас, «Горец» совхозерча М. Умхаджаевас, «Путь к коммунизму» яхача шелковски колхозерча А. Моисеевас, «Гикаловское» яхача ОПХ доярка С. Чагаевас.

Нохч-ГІалгІайчене массанена а дика довзаш да Социалистически Къахьегама Турпала Н. Эсмухамбетова жа Іуй бригада башха-дика гІулакхаш. Цо хІара шера доккхий хьокхамаш гойт. Ахриева цІерагІча совхозерча Социалистически Къахьегама Турпала М. Бахмадова, бокхагІча жа Іуй: «Терский» совхозерча Н. Алиева, «Шелковский» племзаводерча К. Аманакаева жа Іуй бригадаша хІара бІаь жийна тІехьа 151 Іаьхар хьалхехебаьб, хІаьта «Минеральный» совхозерча Т. Шуаипова бригадас — 152 Іаьхар. «Путь к коммунизму» яхача шелковской колхозерча Іаьсий леладеча Т. Зубковас ден-бус хІара Іасилга 1240 грамм дозал тІаккхетийтад.

Шоай отраслешка доккхий хьокхамаш гойтачарна юкъе ба хьакхарч лелаераш «Гудермесский» совхозера А. Бойко, «Шалинский» совхозера З. Базилевская, «Кавказ» яхача фабрика оалхазараш леладу А. Хандулаева.

Хьалхалаттараща даьхача толамащеи даха лерхІача мулашеи тешал ду дІахо а хьайбай продукци дуккагІа яккхара фермашка Іалальмате йоккха торонаш хилара.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмос юрташка къахьегарий хьинар кхы а айдаьд. Дика гІулакх дІадоладаьд хІара доярка хІара Іаттагара 3000 килограммал кІезигагІа йоацаш шура яккха, 1977 шераца нийсдича ден-бус хІара Іаттагара 500 грамм дуккагІа шура яккха, хІара Іатта тІехьа Іасилг хьалкхеде, хьайбаш тІерв ца далийта аьша декхар тІанйцача «Путь к коммунизму» яхача шелковской колхоза шурий-товарни ферма болхлоша. КПСС обкома бюрос къоабалдаьд шелковчанаша дІадоладаьр. Из хьал а лаьца болх беш ба хьайбай боахама дерригача доакъой болхлой.

ДІадахача шера цу ханаца нийсдича январь бетта республика хьайбаш леладераша шура 7 процент дуккагІа яьккхай, фуаш — 42 процент. ДуккагІа Іодаьд Іаьсий, хурскаш, Іоахарий. 1977 шераца нийсдича хьайбаш кІезигагІа дайнад.

ХІанз фермашка эггара халагІа йола ха — хьайбаш Іангара доаха ха я. Бакъда дІадахача шераца нийсдича боахамаш доакъарашца дикагІа Іалашдаь дале а, вай дицдалийта йиш яц аьла, чай, силоса, концентратий хІара килограммах кхомбеш пайда эца безилга. Доакъараш кийчлелга, хьаьнделга Іалашдар — доакъара бІаьш тоннаш кхояр, шура дуккагІа яккхар, хьайбай дозал тІаккхетийтар, хьайбащ дика Іангара дахар дола.

Къаьстта теркам тІабахийта беза продукце дикал айяра. Тха бІех ца далийтар, фуаш ца дохийтар, хьайбаш гІийла ца хилийтар — из дерригa а производства эффективность айяра кхы тІа а йолаш йола торонаш я.

Хьайбай боахама мастерашка дахьийтача письмо тІа Леонид Ильич Брежнева къаьстта лоархІам бу къахьегама интенсивни методаш юкъейоалаяра, цун овсарле лаккхъяра. Алхха интенсификаци, дикагІйола методаш юкъеккхахьар шура дуккагІа яккхара, чукхоаба хьайбаш дІачулуча хана дуккагІа дозал долаш хилийтара, тха, фуаш дуккагІа хилийтара, продукташ дуккагІа, цу тІа а эффективной дІадодар кІезигдеши яхара бола керттера никъ ба.

Къахьегами средствашн кІезигагІа дІадахийта торонаш хІара ферме йолаш я. Доакъар кийчдарга, хьайбаш леладерий къахьегам вІаштІехьбаккхарга дикагІа хьажа деза. Къахьегама дикагІйола приемаш юкъейоалаеча, керда мел дар производствана юкъедоаладеча хьинаре бІухо хила веза хІаравар. Парте оттадаь декхараш вахаре кхоачашде деза.

Хьайбаш дика Іангара дахар вай бе доал, новкъостий. Укх бехктокхамерча хана ма-могга дуккагІа яха еза продукци. Дерригa а толам баккха, хьаьнала къахьега гІерташ вай хиларах тийша да. Ферме къахьегача хІаране шийна хьалхашка оттаде деза хьадда декхар, хьайбай беррига боахам айбергбола мулаш.

Вайна хьалхашка бехктокхаме декхар латт: доккхий а кагий а доахан тІера ца а доалийташ продукци дуккагІа йоаккхилга. Республика хьайбаш леладераша укх шера хІара Іаттагара 2150 килограмм шура яккха, хІара яхкача котама тІехьа 200 фуъ гулле, хІара устагІанна тІера 4,4 килограмм тха дакка декхар тІанйцад. Цу хьокхамашка кхачаро торо лургья вайна 1978 шера оттадаь мулаш даха.

Республика фермашка къахьегаш мел бараш тІахьех оаха: хьайбаш Іангара дахара, тІера ца далийтара, хьайбайн оалхазарийн продуктивность айяра, продукци дикагІа хилийтара, къахьегами средствашн кІезигагІа дІадахийтара тІехьа яьржача социалистически яхьа юкъе гІо!

Кхаш леладерашкеи механизаторашкеи кхайк тхо укх шера доакъараш дуккагІа дахара, цар дикал айяра уж тІахьехаш. Цонаши дІайийна баьцашн хьокха дикагІйола ха ма тиллийта, механизированни звеньяйи отряднйи болх лерттІа вІаштІехьбаккха яхаш. Доакъараш кийчдеча шерра юкъейоалае еза комплексни механизаци, дикагІйола технологи, техникахи механизмаехи дикагІа пайда эцарах бола хІаране бехктокхам айбе беза.

Пятилетка планаш кхоачашъеча, КПСС XXV съезда решенеш вахаре чакхйоахаца юрта боахама хІара болхлочо дакъа юкъехьолда!

Готага хьежаш ба

Ялат, кхыйола юртбоахама культураш кхеяраи паччахьалкхенга йохкараи укх шера хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара тІатеІІа лард йоллаш ба хІанз Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза кхаш леладераш. Соахка гурахьа 2550 гектара тІа дІалийначa ялата, 523 гектара тІарча дуккхача шерашка тІаювлача баьцашта укх деношка самолетаца минеральни удобренешца подкормка [illegible] а баьнна, гурахьа зяба аьха хинна 2680 гектар лаьтта органически минеральнии удобренешца хьаьндеш ба уж хІанз.

Органически удобренеш хІанзле 23,5 эзар тонн дІайнхьай кхашка, план 15 эзар тонн йолаш. Из болх дІахохьош ба.

Кхаш органически минеральнии удобренешца хьаьндеча хьинаре дакъа лоац Хадисов Мусте кулгалдеча мехотрядо, Хатуев Ахьмад керта латтача тракторно-кхаш леладеча бригадо, механизатораша: Мамсуров Мохьмада, Сулейманов Хьамида, Мучаев Мовле, самолета тІа минеральни удобрени хьатІаккхухьачеи тІайоттачеи кхалнаха: Хадаева Лизас, Седаева Серижас, Сайдаева Любас, кхычар.

ХьатІакхаьчай бІаьсти. Каста кхашка араяргья тракторaш. Уж ерригаш, хІаьта тІехьаювза инвентарь а эше тахан а болх дІаболабе кийча я. Из толам бовкхаш къаьста доккха дакъа лаьцар совхоза мехмастерске болхлоша. Иштта, ерригa техника 23 февраль тІакхоачаш тоаяь йоаккхаргья, аьнна шоаш денна дош толамца кхоачаш а деш, Советски Эскар вІашагІделлача денз 60 шу дузача дийнахьа планал совгІа йиъ трактор тоайир цар.

М. ХАМАТХАНОВ.

Тешшаме кийчъю техника

Шелковской района механизаторий тІахьехам хьал а лаьца, кхашкарча балхашта сихбенна юртбоахама техника кийчъеш ба Сунженски района Цlеча Эскара цІерагІча колхоза механизатораш. ДІадахача шера 4-ча квартале, планал совгІа 3 йолаш, 24 трактор тоайир цар. Иштта толаме чакхйоаккхаш латт хьалхара квартал а. ХІанзлс тоаяьй 19 трактор, Іай тоае езараш 42 йолча.

[illegible]ье а яьнца техника кийчъеш 4 бригада я. Хьалха латт Болгарев Ивана кулгалдер. ХІаьта ерригача коллективе кІезига бац дика говзанчаш. Масала, царех ба механизатораш Климов Анатолий, Булавинов Иван, Безбородов Александр, Белогоров Николай.

Еха оатхал йоагІІача тайпара юхатоаю слесараша Кривцов Владимиреи Спицын Владимиреи. МоллагІа оатхал хьае ховш говзал йолаш ва токарь Ильченко Владимир. Техника тоаеча доккха дакъа юкъеккхухь электрико Гринев Николая, кузнеца Полубаяров Александра, сварщика Акситенко Ивана. Ден пормаш 120 — 140 процент кхоачашъю царех хІаране. Каст-каста «молнешцеи» «къахьегама листокашцеи» хестаду цар хьинар.

Ремонтни балхашта нийса кулгалдаь ца Іеш, эшшача гІо де кийча ва мастерске заведующи коммунист Пуляев Виктор а.

ХІара трактора (из кийчон мугІара дІаоттаялехьа) дикалга хьож механик-контролер Савельев Николай. Цул совгІа бригадаша шоайла вІаши а лоаттабу тІахьожам.

Февраль бутт чакхбоалаш кхы а 4 трактор тоаяьй. Тракторaш санна кийча я тІехьаювза инвентарь: 30 нох, 38 культиватор, кхыдараш. Укх юкъа кхийнад тха 10 комбайн тоаяь яккха. ХІаьта йиса 8 комбайн май тІаккхоачаш кийчон мугІаре дІаоттаергья оаха.

М. ПОПОВ,
Цlеча Эскара цІерагІча колхоза керттера инженер.

Коммунистически субботника накъадолхаш

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАРГДА

Вай мехка хьалхалаттача московски предприятеша укх шера 22 апреле В. И. Ленин ваь 108 шу дузача цІей сийна Ерригсоюзни коммунистически субботник дара дІадоладаь дика гІулакх хьаллаьцад Малгобекски ремстройучастка гІишлонхоша. Укх деношка московчий инициатива хьаллацара хетаяь болхлой, инженерно-технически болхлой, гІулакхерча наьха митинг хилар укхаза. Из ди хьинарерча къахьегамца белгалдаккхара беррига болхлой тІахьехаш митинге къамаьлаш дир столяра Х. Оздоева, асфальтировщика А. Нальгиева, керттерча инженера Б. Ахриева.

ЦаІ санна массава балха араваьла лаьрхІар цар. Цу дийнахьа кхыча деношкарчул дикагІа къа а хьегаш, ши эзар сома маьха гІишлон балхаш чакхдаха лаьрхІар гІишлонхоша. Шоаш даьккха алапи пятилетка фонда юкъехьоргда. Коммунистически субботник дика чакхдаккхара хІанззехьа а кийчо е болабейнаб укхаза.

* * *

Укх шера 22 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник дара московски предприятеша дІадоладаь дика гІулакх чІоагІа раьза болаш хьаллаьцад Малгобекски автотранспортни предприяте болхлоша. Хьинарерча къахьегамца белгалдаккха лаьрхІад цар из къахьегама цІей. Цу дийнахьа предприяте водителаша пхи бІаь совгІа тонн халкъбоахама мухьаш дІа-юха хьоргда. ХІаьта дІа-юха бугаргба 13100 саг пассажираш. Коммунистически къахьегама субботнике дакъа лоацаш хургва 173 саг. Шоаш 22 апреле даьккха 950 сом алапи пятилетка фонда юкъедахьа дош деннад цар. **А. БАСИЕВ.**

Грозненски «Нефтехимзапчасть» завода болхлоша чІоагІа лоархІаши сийдеши ва токарь, коммунистически къахьегама ударник Умаров Ширвани. Пятилетка хьалхарча шин шера задани ханал дуккха хьалха кхоачаш а яь, хІанз укх шера шоллагІча ах шера чотах къахьегаш ва из. Массаза а иштта дика толамаш доахаш хьивоагІаш ва из.

Общественни балха тІа а хьинаре дакъа лоац цо. Дукхаза а хийржав из, хІанз волаш а ва профсоюза завкома член.

Иштта волча цунна дукха совгІаташ тийнад. Царна юкъе я Къахьегама Сийлен кхоалагІча степена орден, «Социалистически яхьё котваьннар» яха шиъ сийлен знак.

СУРТА ТІА: токарь Ш. Умаров.

И. ПЛИЕВА сурт.

КИЙЧЛУШ БА

Ленински коммунистически субботникага чІоагІа кийчлуш я республика. Еш я митингаш, вІашагІъеххаш латт керда штабаш, дувцаш да из субботник дикагІа мишта кийчдергда.

Мишта кийчлуш да шо цу коммунистически субботникага, — аьнна, шийга деннача хаттара жоп а луш Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета партбюро секретара Пархоменко Михаил Михайловича аьлар:

— Тха университете я массаза болх беш йола штаб. Штаба кулгалхо [illegible] университета ректор Павлов М. П. Штаба членаш ба факультетий деканаш, партийни организацей секретараш, комсомола а профсоюза а кулгалхой.

ТІачоагІъяь я моттигаш: улицаш, скверaш, майданаш, зизаш а гаьнаш а дІайогІа еза моттигаш. Уж моттигаш цІенъе, гаьнашта а бордюрашта а кІир тоха, эш-эшача лаьтта ахка деза. Вешта аьлча, тхона хьа мел хьожаяьча моттигашка порядок оттае еза.

Цул совгІа, цу дийнахьа оаха лаьрхІад тхоай шаккхе общежити, кхоккхе учебни корпус, царна гонахьара моттигаш цІенъе, керда гаьнаш дІайогІа. Цу дийнахьа дикача балхаца белгалваьннача сага, группана, факультета баркалаш аргда.

Группаша, факультеташа арахенаргья «молнеш», листовкаш, дувцаргда карагІдаьнначох, динза дІсачох.

«За кадры» яхача тхоай газета тІа яздергда оаха цу ленински субботниках, цун маІанах нах дІаккхетабергба.

Коммунистически субботнике дакъа лоацаш 3 эзар гаргга саг хургва.

Субботник чакхдаьнначул тІехьагІа цига хинначарна лаьрхІа университета художественни самодеятельноста концерт а лургда.

А. БЕК.

МОСКВИЧИЙ БОЛАМАГІА

Грозненски локомотивни депо бригадаша поездий диспетчерашца, вагонникашца, кхычарца цхьана тІагІертта къовсам лоаттабу деза мухьаш тІадола поездаш сихагІа лелийтара. ХІара дийнахьеи буси цар дІа-юха юг беза мухь тІабола 5—8 поезд, царца планагІа лаьрхІачул совгІа дІа-хьа хьу 300—500 тонн халкъбоахама мухьаш.

Дика къахьегама толамаш доахаш хиларца белгалъяьнна я укхаза локомотива машинист Климов Михаил керте латта бригада. Ер шу доладелча денз беза мухь тІабола ялх поезд дІа-юха а югаш, царца планагІа лаьрхІачул совгІа цо дІа-хьа дихьад йиъ эзар совгІа тонн халкъбоахама мухьаш. Ужжал беза мухь тІабола поездаш дІа-юха а югаш йиъ эзар совгІа киловатт-сахьат электроэнерги кхояьй Семикозов Юре кулгалдеча бригадас.

Шоай декхараш толамца кхоачашдеш я машинисташ Пыженков Владимир, Сахновский Владимир, Истамулов Султан, Босенко Николай керте латта бригадаш.

Тепловозий водителаша чІоагІа раьза а хинна хьаллаьцай укх шера 22 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник дара москвичаша дІайолаяь инициатива. Цунна хетаяь укх деношка депо болхлой, инженерно-технически болхлой, гІулакхерча наьха митинг хилар. Цига къамаьл даьча машиниста-инструктора А. И. Шмаргунова депо коллективана дош делар ерригача локомотивни бригадай цІерагІа субботника чотах беза мухь тІабола 60 поезд локомотивни бригадаша дІа-хьа югаргхиларах, царех итт кходаьча доагорa чотах а югаш. Балха тІа мукъаболча хана тепловозий кхаь секцена ремонт ергхилар. цхьа эзар сомал чухьнахьа лоацаш долa алапи иттлагІча пятилетка фонда юкъе шоаш хьоргхилар белгалдаьккхар цо.

Г. ФЕДОРОВ.

«САЛЮТ-6»: ЛАЬТТАНА ГОНАХЬА 2400 ГО

НИКЪ БАРА УПРАВЛЕНИ Ю ЦЕНТР, 28 февраль. (ТАСС). Московски ха 10 сахьат доаллаш «Салют-6» яхача орбитальни станце Лаьттана гонахьа 2400 го баьккхаб, царех 1246 борта тІа экипаж а йолаш.

Тахан Романенко Юреи Гречко Георгеи паргІатта салоІа ди да. Іуйрийнара процедураши завтраки даьчул тІехьагІа космонавташа тІахьожам лоаттабир станцеи кемаи бортовой системашта, технически документацеца болх бир. Экипажа ден распорядкагІа лаьрхІа да комплексни тренажераи велоэргометраи тІа физически упражненеш елга, балха помещенеш цхьалхайоахилгеи отходаш Іокховсилгеи.

Радиобувзам болча хана космонавташ вІашагІкхет дезалаща, орбитальни комплекса борта тІа трансляци ю радиопередачашта, музыкана.

Экипажа ёча докладехи телеметрически хоамаша яхачохи «Салют-6» — «Союз-27» яхача орбитальни комплекса бортовой системаша болх лерттІа бу. Комплекса помещенешкарча микроклимата параметраш: температура — Цельсе 22 градус, давлени — ртутни столбагІа 790 миллиметр.

Новкъостий Романенкои Гречкои могаш-маьрша ба.

ЖУРНАЛИСТИЙ ДЕНАЛЕ ПРОГРАММА

28 феврале Москве хилар СССР журналистий Союза правлене пленум. Цо дийцар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленуме даьча къамаьлацара хьайоагІа положенеши выводаши вахаре чакхйоахача СССР журналистий Союза дакъа лацара дош. Доклад йир СССР журналистий Союза правлене председатела «Правда» газета керттерча редактора В. Г. Афанасьева.

Пленумо чІоагІа къоабалйир КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш, массови информацеи пропагандаи средствай болхлой практически балха денале программа санна тІанйцар.

(ТАСС).

ДЕША ДАХА ХА ЙОАЦА БЕРАШ ХЬАЛКХЕДАРА ЙОАКХО Е

Самардийнахьа КПСС Нохч-ГІалгІай обкома политически дешара ЦІагІа хилар деша даха ха йоаца бераш хьалкхедара проблемашта хетаяь республика партийно-боахама актива собрани.

«Деша даха ха йоаца бераш общественно хьалкхеделга республике мишта латти из тоадара фу де дезеи» дувцаш доклад КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретара М. О. Бузуртанова.

Доклад ювцаш къамаьлаш дир Л. П. Белоглазовас — КПСС Грозненски горкома секретара, М. У. Умарова — просвещене министра, А. Н. Нахаева — гІишлошъеча Нохч-ГІалгІай управлене начальника заместитела, Н. Н. Исаевас — Грознерча № 1 йолча берий беша заведующе, М. А. Мамаева — респотребсоюза председатела, А. А. Вартановас — унахцІено лораяра министерства керттерча педиатра, Г. Т. Хайирбекова — Наурски района Кирова цІерагІча винсовхоза директора, Б. И. Гандалоева — Назрановски райисполкома председатела, Л. Т. Селезневас — производственни швейни объединене парткома секретара.

Собране балха дакъа лоацаш хилар НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, облсовпрофа председатель О. С. Беляев.

ПЛАНАЛ СОВГІА 3.500 ТОНН

СССР керда Конституци тІайица шу дузача денга пятилетка хьалхарча кхаь шера задани кхоачашъяра шерра яхь йоаржаяьй «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Яхьо кердача къахьегама толамашка кхувл управлене коллектив. Мехкдаьтта даккхара шин бетта план дакка тІехкхоачаш а яь, планал совгІа даьккхад цо 3500 тонн «Іаьржа дошув». Къахьегама овсарле лакхъяра задани цаІах процент гаргга тІеккхоачашъяьй. Планал совгІа даьккхача мехкдаьттах дуккагІдар из лакхъяра чотах даьккхад.

Социалистически яхье укхаза хьалхалатташ я укх шера Демин Валентин Александровича керте латтача йиълагІча районни инженерно-технологически служба коллектив. Духхьал цо ше шин бетта заданел совгІа даьккхад 2 эзар тонн мехкдаьтта.

* * *

Дика къахьегама толамаш доахаш я пятилетка кхоалагІча шера «Октябрьнефть» НГДУ коллектив. Шин бетта планал совгІа даьккхад цо 1100 совгІа тонн мехкдаьтта. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 100,6 процент кхоачашъяьй.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ДИЦДЕРГДАЦ

Лаьтта леладара лакха культура йола боахам яха цІи елар тха колхоза 1967 шера. Цу цІеро декхарийла бир тха кхаш леладераш хьувкъам дуккагІа кхебе йиш хула торонаш а лехаш дІахо кхы а дикагІа, хьинаресгІа къахьега. ХІаьта хьалхашка латта декхараш кхоачашдар духьа низ дІаккхоачар а ду, дика хІокхамаш а гойт. ТІеххьарча итт шера ца хиннача тайпара дукха ялат чудера оаха соахка. Иштта, кІа хІара гектара тІара — 27,5 центнер, мукх — 30,6 центнер, рожь — 21,4 центнер чуйицар. ХІаьта хьажкІаш а йолаш, дерригa ялат дІалаьрхІача 28,6 центнер яьлар хІара гектара тІара. Цу гІулакхо йиш хилийтар паччахьалкхенга ялат доххара тІанйца хинна социалистически декхар тІехкхоачашде. Дика лоархІабелар колхозхой баьцадараши соми бохкара планех а.

Цу толамашка кхача йиш хилийтар лаьтта леладара агротехника бокъонаш лерттІа кхоачашъяро. Иштта, лаьтта 25—27 сантиметр кІоарга аьхар, кха цІендар а оасара баьцаш йоаяр а духьа лущильникашца тІехига аьхачул тІехьагІа. Лаьтта хьаьндара хІара гектара тІа 2,5—3 центнер кхоачийташ минеральни удобренеш ехкар.

Ка бола ялат урагІеи пхорагІеи мугІараш кхухьаш дІалийра. Дерригa фу цхьоалагІчеи шоллагІчеи класса дар. Ялат дІадувш минеральни удобренеш тайсар.

ДуккагІдола кхаш кхий дехкаш дац тха. Цулухьа кІа «Безостая-1». «Кавказ» яхача, хІаьта мукх «Смесь», «Кэт-Зарос-Бэтта» сортах дар дув оаха. Цу сортех дола ялат кхоачамболлаш дика хьувкъ тха кхашка.

Іай лоа диллачул тІехьагІеи овлаш низ болашагІа хилийтар духьа бІаьстии шозза минеральни удобренешца подкормка йир. Цхьабакъда из болх беш цхьа кхоачамбацар нийсделар. Иштта, гурахьа йийна культураш 330 гектара тІа яр тха. ХІаьта минеральни удобренеш кхоачамболлаш ца хилар бахьан долаш норма 1,5 центнер йолаш хІара гектара тІа 80—100 килограмм мара кхачийта вІаштІехьдалайзар.

Дукха низи хьинари дІаделар механизатораша дІайийнача культураштa Іуналдеш а. Оасара баьцашца къовсам лоаттабеш гербицидех пайда нийцар. Уж еттар опрыскивателашца. Цхьабакъда уж эшаш хиннaчарел кІезигагІа яр. Из бахьан долаш гербицидаш еттара дикагІйола агротехнически ха тІехьъяьккхар цхьайолча моттигашка.

Дика хьувкъаш дар ялат. Из чуэцара лаьрхІа план а оттаяь тешаме кийчо йир оаха. Эшшача хана болх дІаболабе йиш йолаш латтар 21 комбайн, царгара ялат дІаккхухьаш болх бергбола машинаш. Дерригa ялат 16 балха дийнахьа чуда декхар тІанйцалар механизатораша. Цхьабакъда лаьрхІар кхоачашлара, тха районерча кхыча боахамашта санна, хаоттамо новкъарло йир. Ялат чуэца доладе деза ха хьатІакхаьчача йоачан эттар. ХІаьта а, кхай тІа болх бе хаоттамо йиш хулийташ хиннача хІара сахьатах биззa пайда эцаш цІенеи дикеи чубера механизатораша беррига хьувкъам.

Из болх беш а гІалат далийтар оаха. БоагІа мах баизар хьаккхари ардари къаьст-къаьста долаш ялат чуэцара. ХІаьта цу хьисапе болх белга соахка хиннача хаоттама хьалашка къаьстта пайдане дар.

Бригадашта юкъе яьржа хиннача яхьа итог йир хьувкъам чуийцача. Хьалхара моттиг Тислович Василий Федоровича кулгалдеча шоллагІча бригадо яьккхар. ХІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 30,6 центнер ка болча ялата хьувкъам чубера цун бригадо.

Дика лоархІабир соахка хьалхашка лаьтта хиннача декхарех Киязева Антонина Ивановнаси Бубликова Екатерина Дмитриевнаси кулгалдеча баьцадаараш леладеча бригадай къахьегамхой а. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача дийнахьа паччахьалкхенга баьцадаараш доххара тІанйна хинна декхараш кхоачашдаь хиларах рапорт делар цар колхоза правленега.

Къаьстта дика къахьийгар баьцадаараш леладераша: А. С. Азаровас, Р. Е. Степановас, Н. Т. Морозовас, Н. Я. Поддубнаяс, А. У. Ажиговас, К. М. Евлоевас, А. Г. Хамхоева, дуккхача кхычар.

Толамца чакхдаьккхар юбилейни шу Шумков Александр Георгиевича кулгалдеча сомий бешамаш лелаераша а. Паччахьалкхенга сом боххара планаш тІеккхоачашйир цар.

КарагІдаьннaчох кхоачамбаь Іе дага бац колхозхой укх шера. Соахка нийсдалийта хинна гІалаташ дага а кхоабаш укх шера чуэцаргболча хьувкъама тешаме лард йолла гІерташ къахьегаш ба уж.

Иштта, баьцадаараш леладераш парникаш цІен а яь, удобренешца лаьтта хьаьндаь, помидорий, кхыйолча культурай ги дІа а дийна, рассада кхееш ба. 72 гектара тІа йолча ерригача беша цкъан 22 гектара тІа шоззеи чудуийташ хий а дилла, хІанз гаьнаш яІа йолаяьй сомий бешамаш лелаераша.

Дог гІоздоаккхаш да тІадаьнна гурахьа дІалийца хинна ялат. БоарамагІа листех, лаккеи, низ болаши да из. ХІаьта тамаш а яц. Из дІаделаьтта кийчдеш 3600 тонн органически удобренеш дІайихьар кхашка.

Йоакхо йир соахка колхозхоша бІаьстн юн культураш дІаелаьтта кийчдара а. Зяба аьхар 3100 гектар. Из болх беш къаьстта хьинаре дакъа лаьцар трактористаша: Соляникков Владимир Георгиевича, Маковкин Михаил Сергеевича, Косьянов Александр Алексеевича, кхычар.

Шоай деша дай хилар колхоза техника тоаераш а. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп а луш трактораш, тІехьаювза инвентарь 23 феврале кхоачашъергья, аьнна шоаш дения дош лаьрхІа хиннaчул пхи ди хьалха кхоачашдир цар.

Дика хьувкъам кхебар духьа къовсам лоаттабеш колхоза кхаш леладераша хІанзчул тІехьагІа кхоачашде дезаш кхы а дукха бехктокхаме балхаш да. Царех уж лоархІабергхиларах теш со.

В. ТИМОФЕЕВ,
Сунженски района «Победа» яхача колхоза керттера агроном.

Идеологически болх цхьан комплексагIа лелабе

НАЬХА САКХЕТАМГА ХЬЕЖЖА ТОАЛУ БОЛХ

Тха партийни организаце а цун хIара члена а вахари гIулакхаши КПСС XXV съезда, КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеша хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара тIадерзадаь да хIанз. Съезда идеяш, цига оттадаь декхараш парте мугIараш дIахо кхотадалара, бахача наха юкъе парте лоархIам. лакхбалара, коммунистий хьинар айдалара йола лард я. Коммунисташ ба съезда решенеш кхоачашъяра совхоза къахьегамхой оарцагIбоахараш, царна хьалха латтараш.

Коллективе коммунисташ чIоаггIа лоархIаш хилар хьахьокхаш да совхоза производства дуккхача участкашка деш дола патриотически гIулакхаш, тха къахьегамхоша тIанийца керда доккхий декхараш, тха болхлоша кхоачашду кхыдола гIулакхаш. КIоаргга маIан долаш дар КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленуме ше къамаьл деш новкъоста Л. И. Брежнева яьхар.

Цо аьлар: «ЧIоаггIа лоIам беш да съезда решенеш парте а халкъо а дегаш раьза хинна тIаэцари уж кхоачашъяра цар шоашка дулуш мел дар деш хилари».

Ховш долча тайпара, парте XXV съезда решенеш кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбахара чIоаггIа лоархIаме ба вай парте шерра беш бола идеологически болх. Кердача хьалашка из болх нийса вIаштIехьбаккхара керттера да берригa кхетам балара болх комплексни хьисапе оар. Цудухьа тха парткомо а отделенеи партийни организацеша а шоай хур ду идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балара балхаш вIаши айхха дувзаш а бахача наьха хьаштий лоархIам беш а леладара.

Укх дешара шера политически а экономически а системе дешаш 100 совгIа болхлой, специалисташ, гIулакхера нах ба. Школаши кружокаши вIашагIъехкай ладувгIачун мукъача хана, дешара боарама, цун практически балха опыта, кхыдарий лоархIам а беш. Цо торо хулийт дешар дикагIа вIаштIехьдаккха, из практически декхарашца дувза.

Политически а экономически а дешар Iомадераштa юкъе 70 процентал совгIа ба коммунистически къахьегама ударникаш, производстве хьалхалаттараш, кагирхой хьехамчаш.

Совхоза кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша чIоаггIа теркам тIабохийт производство тоаяра, социалистически яхь вIашагIйоллара дешашта. Из бахьан долаш тха коллективе хьахинаб керда вай ханара нах. Цар массане а шоай балхаца дIагойт къахьегамцара гIулакхаш хIаране мишта леладе деза, дегIаенача социалистически общества члена декхараш мишта кхоачашде деза. Районе дика бовзаш ба тха кагирхой хьехамчаш коммунисташ СССР Лакхехьарча Совета депутат Даурбекова Зина, Тимурзиева Роза, Даурбеков Яхьья, Кодзоев Бахьаудин, кхыбараш. ДIадахача юбилейни шера шоай социалистически декхараш тIеххкоачашдаьд цар.

Дика болх бир доахан леладераша а. Тха совхозо паччахьалкхенга еххай 2510 тонн шура планагIа 2030 тонн мара йоxка ца езача, 57 тонн дукхагIа дехкад дулх. ПланагIа бархI эзар тонн йохка езаш яр шекара свекла. Оаха еххар 11408 тонн.

Дика къахьегаш я укх шера а тха коллектив. Из хьагойт № 3 йолча шурий-товарни ферма коллектив республикански сийлен Улга тIа яккхаро. Коллективе хIара члена моральни кодекса принципаша дIадеххача тайпара кхетам балар керттерча декхарех цаI лоархI тха партийни организаце. Цу гIулакха тIаберзабаь хоадамболлаш бола кхетама болх бу тха боахаме. Шерра йоаржаяьй оаха къахьегама толамаш алсамдахара новкъосташца лелаю социалистически яхь, къахьегама болхлой безам тIабохийтаргбола материальни а моральни а гIулакхаш чакхдоах. Къахьегама а производственни а дисциплина телхаелга цIендаь дIадаккхара, социалистически довлахье лорара тIехьа чIоаггIа къовсам лоаттабу партийни, комсомольски, профсоюзни организацеша.

Коллективо хIанзалца социалистически декхараш тIехкхоачашдаьд. Массанена ховш ма дий тха коллективана 1976 шера РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС карара кара тела ЦIе байракх еннилга. Дика лард еллай оаха укх шера а. Кхашка удобренеш яхкаьй, еррига юртбоахама техника тоаяьй.

ТIеххьарча хана традицеш а хинна дIаэттад тха совхозе юххьанца балха никъ дIаболабеш болча къонача болхлошта къахьегама книжкаш торжественно дIателар, эскаре болхараш накъабахар, дIа-юха каьхаташ яздеш, царца бувзам лоаттабар санна дола керда хIамаш.

Каст-каста фермашка, отделенешка хул тха агитатораш, политинформатораш кхоалагIча отделене управляющи З. О. Гиреев, инженер М. И. Арчаков, ВЛКСМ комитета секретарь А. Б. Дударов, рабочкома председатель Х. Х. Кусиев. Тайп-тайпара я цар ешаш йола лекцеш а. «Са Даьхе—СССР», «КПСС XXV съезда решенеш—вахаре», «Вай заман наха интернациональни кхетам балар», кхыяраш.

Производственни къахьегамеи дисциплина толхаяь цаI моттиг йисаяц оаха теркал ца еш: цу тайпара гIулакх гучадалийтача сага дош дувц, отделене, ферма партийни собранешка.

Дагадехача хана а доацаш, даим беча цу тайпарча балхах доккха беркат доал. Цо лакхбу къахьегамхой сакхетам, айду общественни балхацара цар хьинар, хувцадолийт къахьегамцара, социалистически доалахьенцара цар гIулакхаш. Цу тайпара керда хьалаш оттарца дувзаденна да тха толамаш а. ХIара болхлочун коллектива хьаштащара сакхетам лакхбаларо, боахамцарен балхацарен цар уйлаш хувцаяларо тешал ду дIахо йолача хана а тха коллективо толамаш доахаргхилара.

Цхьабакъда тха дерригa гIулакхаш дика да аьлча нийса хургдац. Дукха да тха балхаца кхоачамбоацараш. кIезига дац къоастаданза дола дешаш а. Хила деззача тайпара болхлошта бытови а культурни а хьалаш Iалашдаьдац оаха. ЧIоаггIа тIехьадаьнад бахача наха газ. хий чудиллилга. Цу тайпарча кхоачамбоацараша дикка новкъарлонаш ю тха балха, хIаьта а ший низ кхобергбац совхоза коллективо парте XXV съездои КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленумои белгалдаьха декхараш толамца кхоачашдара.

Х. АРЧАКОВ,
Назрановски района «40 лет Октября» совхоза парткома секретарь.

«1978 шера план кхоачаш а тIеххкоачаш а яра социалистически яхь йоаржаярен производства эффективности балха дикали лакхъяра лоаттабу къовсам чIоагIбарен хьакъехьарча» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тIа боккха мах беш бийцаб ивановски текстильщиккий болх.

Цигарча хьалхалаттача предприятех цаI я керттера профессеш йола берригa болхлой оборудованена гIулакх дара шеръяьча зона тIа баьина йола В. И. Ленина цIерагIа камвольни комбинат. Комбинате тIехьабусараш бац. Социалистически яхье хьалхалаттарех ба шоай пятилетка заданеш кхоачашъяь баьнна ткачихаш Социалистически Къахьегама Турпал В. Н. Голубева, Н. К. Максячкина. Шоай пятилетка кхоачашъярах царна тIеххьа рапорташ делар кхы а ялх производственнико, хIаьта ханал хьалха шоай кхаь шера планаш кхоачашъяьй 160 саго.

Социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьарча парте тIахьехама жоп а луш комвольщиккий коллективо 1978 шера керда декхараш белгалду. Цо лаьрхIад укх шера 720 миллион сома, цу даькъе встречни плана чотах кхы тIа 3,5 миллион сома яр а йолаш, продукци маьхала яккха. Камвольни кIадай бархI миллион метр паччахьалкхен дикала Знак йолаш арахецаргья.

Сурта тIа: ткачихаш Социалистически Къахьегама Турпал В. Н. Голубеваи цун сменшица Н. К. Максячкинаи.

И. ДЫНИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ИРКУТСКИ ОБЛАСТЬ. БIарг белабеш хоза хет тахан Усть-Илимски хьуппромышленни комплекс хьалъеш латтача гIишлон площадкана дIабIарахьежача. Итташ гектараш йолча моттиге бIаь совгIа объект цхьан ханна хьалъеш латт. Уж болх бе йолаялийтаро торо хулийтаргья хьатIадоагIача шера эггара хьалхара целлюлоза арахеца.

1978 шера лаьрхIад ТЭЦ йистеяккха, хьалхарча целлюлозни завода гIонна йола еррига цехаш болх бе йолаялийта, оборудованена обработка е йолае.

СУРТА ТIА: целлюлозни завода керттера корпус хьалъеча.

ТАСС фотохроника.

ЗIамигчун а доккхачун а кхомбара тIехьа

Балха минута мах

Пятилетка кхоалагIча шера программа толаме кхоачашъяра оарцагIъяьхай шоай торонаш Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша. КПСС ЦК декабрьски (1977 ш. Пленума решенеша, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмос политически къахьегамеи хьинар айдаьд цар, цунца цхьана шерагIа яржаш латт социалистически яхь. Цу яхье йоаггIаш йола моттиг лоац Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене 10-ча СпецСМУ Цечоев Iаддал-Хьамида кулгалдеча комплексни бригада коллективо а.

ХIара шера ший социалистически декхараш толамца кхоачашдеш хьайоагIа бригада коллектив. Цун бахьанех цаI да бригада кулгалхочо, Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхочо, Къахьегама ЦIеча Байракхеи Октябрьски революцеи орденаш лелаеча Цечоев Iаддал-Хьамида кIаьд ца луш наха юкъе кхетама болх бар, къахьегам нийса вIаштIехьбаккхар, балха ханах бизза пайда эцар, цун кхомбар.

Цох лаьца цунца къамаьл хилар тха штате воаца корреспондента Цолоев Руслана.

Корр: Iаддал-Хьамид, 1978 шера план кхоачаш а тIеххкоачаш а яра социалистически яхь йоаржаяра долча Письмо тIа аьннад: «Балха хана хIара минута хамбе а кхомбе а беза! Цох бизза пайда эцар вай Даьхен общественни, беркати низи алсамдаккхара керттерча хьастех цаI ба». Из тIахьехам мишта тIанийцаб бригада членаша?

Цечоев: берригача советски наха санна, тхона, гIишлонхошта а боккха лоархIам болаш документ да из Письмо. КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеша санна цо а хьинар айдаьд тха. Цу тIа къьгга гуш да хьалхашка латта декхараш, де дезараш. Лоацца аьлча, тха балха программа, тхона никъ хьеха документ да из. Цудухьа дег тIара къоабалду бригада болхлоша цу Письмо тIа яздаьр.

ХIаьта Iа сайга даьча хаттара жоп луш аргда аз: сона хетаргахьа, хIара къахьегача саго, хIара коллективо хьаьнала къахьеге йIаьхегIа хургья вай Даьхе, тоалургья вайх хIаране вахара хьал-торо. ХIаьта хьа мел деш дола хIама дика а сиха а хила деза. Из кхоачашдеча боккхача лоархIаме да балха хIара минутах пайда эцар, цун кхомбар. Ха цхьан метте латтац, из дIайода цIаккха юха йоагIаргйоацаш. Цудухьа цхьан минута юкъагIдита мегаргдац дIадоладаь моллагIа хIама. Из де гIерт-кх тха бригада коллектив а.

Корр: балха ханах пайда эцара даькъе йоккха опыт Iоаяьй оаш. Цу хьакъехьа дувцал.

Цечоев: Цох дукха дувца йиш яр. ХIаьта а лоацца аргда аз.- Дуккхаза вIаштIара даь цIенош хьалдеш ба бригада болхлой. Йоккхийча панелех вIашагIдехк уж тха монтажникаша.

Вайна ма-харра, бахача наха лаьрхIа цIенош дика а сиха а хьалде деза. Наьха дог хьесташ, фусам-дай гIадбугаргболаш уж хилийтар духьа дукха къахьег оаха.

Цкъа-дале, тхоай болх кхаь сменах вIаштIехьбаьккхаб оаха. Планерка ю оаха хIара дийнахьа. Из гIулакх чакхдоакх оаха балха Iаткъаргдоацаш.

Сменаш хувцалуча хана балха ха йовргйоацаш малагIа гIулакхаш чакхдоах оаха? Хьалхара смена чакхъялалехьа ах сахьат хьалха балха хьабоагIа шоллагIча смена болхлой. Иштта хул кхоалагIа смена хьатIаеча а...

Из оаха ду цхьан минута а болх юкъагIа ца баккхар духьа. Цу ах сахьата кийчо ю балха дIаотта безача наха: спецовкаш тIаювх, гIишлон материалий кхоачам миштаб, дIайодача смено диза дисар фуд хьож, хIаьта ха хьатIаэттача дIаовт шоай балха моттигаш.

Корр: болхлой дисциплинаца дувзаденна да-кх, Iаддал-Хьамид, балха ха кхояр?

Цечоев: Къахьегамеи производственни дисциплина ца хилча-м из гIулакх иштта мича хургда тха. Дисциплина чIоагIа хила еза укхаза.

Болхлоша къахьегамеи производственни дисциплина мишта лоаттаю хьожаш бригада совет я тха. МоллагIа болхло тIехьависача,е бахьан доацаш из цIагIа Iийча, е цо брак яь моттиг нийсъелча совета членаша дувц уж дешаш. Цар кIоаргга тохк из гIулакх. ТIаккха къамаьл ду цу тайпарча нахаца. Белгалдаккха деза, цу тайпара хIама тха бригаде ца нийслу дукха ха хилар.

Цкъаза нийслу бахьан а долаш цхьавола болхло цIагIа Iеш. Иштта моттиг нийсъелча тхога хоам бу болхлоша. Хов царна смена балха цхьа саг воацаш висача хьовзам хила тарлулга.

Корр: Нагахьа санна сварщик воацаш, нийсагIа аьлча, из балха ара ца воалаш смена йисача цун когаметта болх бе ховргдий монтажника?

Цечоев: Тха бригаде 69 саг ва. ДукхагIчар караерзаяьй шиъ-кхоъ говзал. Монтажника, сварщика, каменщика, штукатура, плотника говзалах болх бе могаргдоацаш нагахьа болхло вац тха коллективе. Царех моллагIвар ший новкъоста когаметта дIаотта йиш йолаш ва...

Корр: Уж смежни говзалаш шун болхлоша караерзаярах балха ха кхое а цувах дикагIа пайда эца а вIаштIехьдоал тха яхилга дий хьа из, Iаддал-Хьамид?

Цечоев: Из иштта хилара тешал деш масал доаладергда аз. Тхона продукци лоаттаеш я цIенош хьалду йоккхий панелаш арахеца Аргунски завод. Цхьайолча хана нийслу цигара ханнахьа из хьа ца йоагIаш.

Цу хана болх боацаш багIац бригада болхлой. Цу юкъа цар штукатурни, бетонни, дахчанцара, кхыдола балхаш ду. Цул совгIа монтаж еча хана диса кхоачамбоацараш а дIадоах.

Корр: Шун бригаде дукха бий къона болхлой. Царца малагIа болх бу бригада ветераша?

Цечоев: Дисциплинеи балха хан... Уж ши хIама айхха дувзаденна да. Цудухьа уж гIулакхаш дикагIа довзийта гIерт къоначарна тха ветеранаш.

Дуккхача хана денз тха бригаде болх беш хьабоагIаш болхлой ба тха. Уж берригаш хьехамчий ба ала мегаргда майрра. Къоначарца дукха болх бу цар царна кхетам луш. Тха дикагIбола болхлой а хьехамчаш а ба Котиков Бек-Хан, Сатуев Мутуш, Графов Владимир, Юнусов Ширвани.

Корр: Шун болх цкъаза юхатеттача бахьанех лаьца тIехьара хаттар де безам ба са хьога, Iаддал-Хьамид...

Цечоев: Со кхийтар цу хаттарах. Халахете а, хIанз а нийслу тха болх лерттIа дIа ца бодаш моттигаш. Цкъаза ха йов тха материалаш йоацаш. Нагахьа санна уж хургйоацилга сихха хайча оаха кхыдола балхаш дергдар.

Цкъаза панелаш арахецача Аргунски завода бехкагIа хIама ца деш дагIа дезаш а хул. Цхьайолча хана брак йолаш продукци яйт тхона цу предприяте. Дукха моттигаш хул панелаш тIа оттаяь закладной оатхалаш нийса йоацаш. Из бахьан долаш кхы а сов ха йов уж нийсъеш.

Шин панела закладной оатхалаш вIашкайоагIаш ца хилча хьалде йиш яц цIа.

Корр: Брак йолаш панелаш хиларах цкъаза мел ха йов шун?

Цечоев: Мегаргйолаш, дика панель хилча оаха из иттшийтта минута дIаоттаю. ХIаьта брак йолаш хилча цхьан сахьатага кхаччалца ха йов тха. Цу юкъа оаха йиъ-пхиъ панель дIаоттаергъяр.

Тхона лаьрхIа из продукци арахецача Аргунски завода кулгалхошка ала безам бар са: «Оаш тхона хьаяйташ йолча панелий маркировка тувла ма е, йоаггIача IотIаязъе из. Закладной оатхалаш шоай моттиге хилийта хьажа... шох, заводчанаш, дукха тийша да панелех хьаду цIенош дукхагIа а дикагIа а хилар...»

Уж гIалаташ заводе ца дувлийтаре тха болх кхы а дикагIа дIагIоргбар, балха ха кIезигагIа йовргьяр. ХIаьта из тхона чIоагIа еза я, хIана аьлча, оаха дош деннад иттлагIча пятилетка план кхаь шерен ах шерен кхоачашъе. Укх шера кхаь миллион сома маьхка гIишлон-монтажни балхаш чакхдаха лерхI бригада членаша. ХIанз нийсазза вIаштIара даь ши цIа микрорайоне а пхезза вIаштIара даь цхьа цIа городе Аргуне а хьалдеш да тхо. Оаха ЦхьоалагIа май тIакхоачаш отделочникашта дIалургда массехк вIаштIара даь цIа, хIаьта шу чакхдоалаш — цу тайпара ийс цIа. Денна дош гIулакхаца кхоачашдергхиларах дог тийша ба бригада болхлой.

КПСС обкома V пленума решенеш кхоачашъеш

КУЛЬТУРНО-СЕРДАЛОН БОЛХ АЙБЕ БЕЗА

Вай парте хьалхарчарех йолча цхьан моттиге дIаоттаду керда тайпа, массе оагIорахьарен нийсача боарамеи дегIаенa саг, коммунизм сакхетаме хьалъеш вар хьалкхевара декхар. Коммунистически кхетам бола керда тайпа саг хьалкхевара, цун духовни уйла вIаштIехьъяккхара даькъерча идеологически средствайи факторийи йIаьхийча арсенале белггалара моттиг кхоач культура учрежденешта.

Сунженски районе 26 библиотекеи 23 клуби я, культура ЦIенош да, массехк музыкальнии цаI художественнии школаш я. Цига болх беш да парте идеяш хьинаре, бе-беча тайпара, творчески чакхъяха, социалистически яхь йоаржаеча, къахьегама овсарле лакх а еш болх бара колхозхойи болхлойи оарцагIбоахача моттигерча партийни организацешта новкъостал де дезаш болча культболхлой бIарчча эскар. Тахан са дувца безам ба цхьайолча культура учрежденей балха хьакъехьа.

Дуккха декхараш тIалатт юртарча культболхлочов, Iалаьмате дукха я цун кхача веза моттигаш, хIаьта тIехь-тIехьа дукхагIа хул цунгара дIадехараш а. Юртарча культболхлочоа ха деза пандар лакха, или ала, планаш ханал хьалха кхоачашъяра къахьегамхой дIайхача дешаца оарцагIбаха. Из кхы а педагога санна эхь-эздели сабари долаш, бег бе ховш, кхоачамбоацараштa сатохалургдоацаш хила а веза. Со гIалат варгвац, нагахьа санна аз ишта бараш болаш ба оале: А. А. Кухтин, М. Н. Горбань, С. И. Греков, В. А. Миронова, М. Х. Черкиев, А. Х. Хадзиев, А. А. Казакова, Р. И. Мадебадзе, Е. Н. Нагорная, Н. Ф. Шелоумова, Н. А. Зиборова, дуккха кхыбараш. Цар кулгалдеш йолча учрежденеша вахарца гIа боахаш, тахан шоашта хьалхашка латтача хаьддача декхарашка хьежжа вIаштIехьбоах шоай болх.

Культурно - сердалон болх бе хIанз дуккха а халагIа да, хIана аьлча шерра-шера дукхагIа хул культурагара ое-бе гIулакхаш дукхагIа дIадехаш бола нах. ВIалла дукха ха а яц клубашка гойташ хиннача фильмаех халхарохи вай кхоачамбаь, хIаьта хIанз цу тайпарча балха стило вайна вIалла аьттехьа а кхоачамбац. ХIанзара культура учреждени пропагандисти агитатори, сердалои хьехами телар а хинна латт. Цо вIаштIехьдоах къахьегамхоша паргIата салоIилга, граждански хьинара школа я из, дIаяхача ханий сийлахьча традицешца, карарча ханий турпаленца, кхоанеи идеалашца хьалкхебу цо къахьегамхой.

Ши-кхо шу хьалхагIа мара доацаш районе эггара тIехьадисарех цаI да яхаш дувцар Нестеровски культура ЦIа. Цхьабакъда культбалха энтузиасташ ин. Зиборова Нина Андреевна, Шелоумова Нина Федоровна, Хадзиев Асхаб Хасанович укхаза баьхкачул тIехьагIа долла хIама овлангара денз хувцаделар. Лекцега ладувгIа, газет деша, музыкага ладувгIа, хIаьта хьаштдале шоаш илли ала, халхабовла е шоашта пандар лакха ховргдий хьажа ловрашта даим хийцца йийлла я культура ЦIен наIараш. Цу гIулакха мел эша хIамаш культура ЦIагIа долаш да. Нестеровски самодеятельни артисташа кIезига никъ баьбац шоай концертни программашца болхлойи колхозхойи болча ухаш. Искусство дукха еза укхаза. Самодеятельносте дакъа лоацараштa юкъе ба колхозхой, болхлой, хьехархой, медицински болхлой. ЧIоагIа сакъердаме, гулбеннараша доккха дакъа а лоацаш чакхдоал «Путь к коммунизму» яхача колхозе юрта боахама къахьегамхой цIейш: «Юххьанца боал тассар», «Советски Эскаре болхараш накъабахар», «Маьрел дездеш регистраци яр», атеистически темаехи интернациональни кхетам баларахи дола дагахьара журналаш. «Путь к коммунизму» яхача колхозеи Нестеровски культура ЦIени культболхлоша хьалхадаьккхар яхь лелаеча Ассински станицерча XX партсъезда цIерагIча колхоза колхозхошца вIашагIкхетилга. Болх вIаштIехьбаккхара де дезар хьалхадоах укхаза колхоза парткомои правленеи. Клуба гIулакхашта юстара яьина лаьттац юрта Совет а.

Дика а Iимерза а деннаш дуккха ала йиш я Ассински совхоза парткомах, цун кулгалхоех Костин Владимир Ивановичахи Танцура Любовь Андреевнахи. «Клуба йоакхо—массане йоакхо» яхача девизагIа вIаштIехьдаьккхад укхаза гIулакх. Цудухьа, огонекашка, сайренашка, цIеча уголокашка вIашагIкхийттача е совхоза болхлошца дIаэтта къамаьл деча хана цар массаза а доккхалдеш дувц шоай культура ЦIаи цун директор Греков Сергейи. Сережа ше а ва эстради ансамбле пандар локхаши илли оалаши. Юбилейни — 1977 шера республикански телевизионни конкурса лауреат хилар ансамблах. Бе-беча къамех бола нах ба совхозе болх беш, хIаьта царех дуккхачар хьинаре дакъа лоац художественни самодеятельносте, чакхйоахача мероприятешка. ХIаьта уж вIашкаувзар иллецара, халхарцара безам ба, даим цхьана хила хьогаш хилар да. Цудухьа культура ЦIагIа моллагIа мероприяти чакхйоакхаш хилча, нахах тIанк аьина йизе хул зал. БIарчча дезал цхьана боагIа клубе, библиотеке, хIаьта укхаза уж баьхкача дика хеташ кIалхарбараш а ба. Художественни самодеятельносте дакъа лоацараштa морально а материально а поощрени ю администрацеи профсоюзни организацеи.

Агитатораш дог тийша, педагогаш хIамах сакхуьш, организатораш хьинар долаш хилaро юртарча дикагIболча библиотекараштa новкъостал ду къахьегамхошта коммунистически кхетам луча партийни организацей хьинаре гIончий хилара. КПСС XXV съезда, КПСС ЦК Пленумий, СССР Лакхехьарча Совета сессей материалашта, советски халкъаи республиканеи Советски Iаьдал латтача шерашка карагIдийннараштa шерра пропаганда яра, социалистически яхьа гIо дара, хьалхалатта опыт юкъекхахьарaи дIайоаржаяран белгталара опыт Iоаяьй районе.

Библиотекараша хьайбаш леладераши кхаш леладераши болча ахийта передвижкаш вIаштIехьъяьхай, юртбоахама знанешта, хьалхалаттача опыта пропаганда яра планаш кийчъю, «Молнеши», «Къахьегама листокаши» арахец, цIе уголокаш, литература выставкаш кийчъяра новкъостал ду, беседаш ю, книжкаш деш, литература обзораш ю. Болх ишта лелабу Ассински, Троицки, Серноводски, Галашкински юрта филиалашеи Центральни районни библиотекои.

КПСС обкома пхелагIча пленумо цIаькха а белгалдаькхар клубеи библиотекаи болх къахьегамхошта коммунистически кхетам балара лоархIаме хилар. Берригa идеологически болх вIаштIехьбаккхара района партийни организацешта доккха новкъостал ду КПСС Нохч-ГIалгIай обкома идеологически балха комплексни планои цун ларда тIа оттаьча КПСС Сунженски райкома идеологически балха комплексни планои.

Лакхе дийцача культура кхуврчаша бизза кхоачашбу «Юрташка бахача наха деш дола культурни гIулакхаш дIахо тоадара де дезарий хьакъехьа» КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои баь сопам.

Халахете а, нах бахача дуккхача моттигашкарча культучрежденей балха тIа цIенхаштта кхоачамбоацараш да. Юрта бахача наха чIоагIа лоткъадеш а кодадеш а да ший гIулакхаш геттара лаьгIдалийта районни культура ЦIа. Культурно-массови болх чакхбахара йола база лоархIаш болча культура цу кхуврча болх беш яц художественни самодеятельноста кружокаш, хано дIаеххача тайпара яц гойтара агитаци. Дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIай культпросветучилище йисте а яьккха хьалхьожаваь укхаза хьалвецав къона, инициативни новкъост К. Ф. Нарандзе. Культура отдело цунна шийна могаш дола новкъостал дарга догдоахаш хургда вай, тIаккха гIулакх дика вIаштIехьдала тарлу.

Кхы а вогIча хьал тIа да гIулакхаш ЭгIа-Оалкамарча (директор М. М. Алиев), Мужечарча (директор Б. О. Балаев), Красноoктябрьскерча (М. Ш. Белхароев), Эрштерча (Л. Х. Тангиева), ЭгIа-Галашкарча (С. Г. Костоев) культура кхуврчанка. Цига цкъаза вIалла балха хьа а багIац болхлой, шоай идейно-политически общеобразовательнии боарам лакхбац. ХIаьта царех цхьабараш болх эргабаьккха тоа ца байтаран культпросветучрежденей лоархIам лакх ца байтаран этта духьаленаш я.

Культура цу тайпарча учрежденешка массаза а хилац балха планаш, массаза а ший ханнахьа а лелаяц баьча балха учети отчетности. Эсала лелабу КПСС XXV съезда материалашта а цул тIехьагIарча партеи правительстваи решенешта а пропаганда яра болх. Геттара кIезига а нах хайра ца гулйш а хиннай тематически сайренаш, дагахьара журналаш, диспуташ, лекцеш, беседаш, дынца дувзаденна доаца цIейши обрядаши.

Партийни организацеша, юртий Советаша, культура отдело шоай ханнахьа теркалъяц «Къахьегама байракх» яхача районни газето а республикански газеташа а, лакхерча инстанцеша яь критически выступленеш.

Парте райкомо, халкъа депутатий райсовета исполкомо шоай йиш яр ду библиотекайи клубийи балха тIара кхоачамбоацараш хьагучадахарaн дIадахаран, лерттIа болх бара хиланза даргдоаца хьалаш вIаштIехьдахара, культпросветучрежденей болклой хьинар, бехктокхам лакхбара, наха идейно-политически кхетам бала безаш йола из лоархIаме участок КПСС XXV съездои КПСС Нохч-ГIалгIай обкома V-ча пленумои дIадийхарий боарамга кхоачаеш айяра.

«Юрташка бахача наха деш дола культурни гIулакхаш дIахо тоадара де дезарий хьакъехьа» КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои баьча сопам тIа дIаяздаь латт: «...Юрташкарча клубий, культура Щенои, библиотекай, культура кхыча учрежденей торонех мамогга шерагIа пайда эцанза бaргбац экономическии социальнои дегIаахара планаш кхоачашъяр а бахача наха культурно салоIилга вIаштIехьдаккхара социалистически яхь йоаржаяра, хьалхалаттача опытаи агротехнически знанештеи пропаганда яра даькъера производственни декхараш чакхдахар а духьа юртара къахьегамхой оарцагIбахара». Цудухьа культура ЦIен массаза а ший хилча бакъахьа яр дика кийчъяь агитбригада. Цун вIаштIехьдаргдар цIеча уголокашка хьажар чакхдаккха, хьайбаш леладу фермаш Iанна кийчъеннайий, доахана Iа мишта доакх, социалистически яхь мишта лел хьажа, тIехьаюса коллективаш йолча хила, кхоачамбоацараш сихха теркалде, толашагIа йола опыт вIашагIтоха а дIайоаржае а.

Гучох, из кхетадац цхьаболча культура ЦIеной кулгалхоша, парткомашеи комсомола комитеташеи. Культура ЦIа хила а хиннай, хIанз а я нах вIашагIбетталу моттиг, цудухьа ший бакъ дош агитбригадага гIолла хIара коллективага, хIара сагага дIакхоачаде деза цо.

А. КРАСНЯНСКИЙ,
КПСС Сунженски райкома пропагандаи агитацеи отдела инструктор.

Бригадир Ведерникова Людмила

25 шу хьалхагIа учепицалла «Грознефтехимзаводы» яхача объединене ЖКУ балха ера къона йоI Ведерникова Людмила. Цун эггара хьалхара хьехамчаш бар Комаров Владимир Александрович, Курило Алексей Антонович, Шашников Иван Григорьевич. Дика мел дола хIама царгара хьаэцар цо штукатурнии малярнии балхаш Iомадара. Царгара Iомалора мехкдаьтта чакхдоахарий общежитештеи чуIеча цIенoштеи капитальни ремонт яра заданеш шоай ханнахьа кхоачашъе, гIишлой материалаш эшшача моттиге хьалхагIе а дIакхоачае, болхлой низ боагI-боагIача тайпара дIанийсбе, ремонт дика йой хьежа.

— Цул тIехьагIа цхьа ха яьлча сох сайх а хилар бригадир, — йоах Людмила Андреевна Ведерниковас. 1960 шера дар из, вIалла сона дагадоацаш хилар со цу балха тIа хьожаяр, цудухьа къаьстта бехктокхаме хетар сона из. ХIаьта цул тIехьагIа шин шу даьннача гIолла «Коммунистически къахьегама бригада» яха сийлахьа цIи елар са бригадана. 1967 шера, Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дузача дийнахьа, памятни вымпел елар тха бригадана цу ден сийна.

Ткъаь пхиъ шера болх беш квартирашка бахача дуккхача нахаца хьоашал тессад бригадирои цун нахеи. Царех хIаранена, даь цIи миштай, мича, фу болх бу, царна фу тов хов бригада болхлошта. ХIара дезале шо-шоай ма хулий товраш, хIаранена тоамбар де мадезий баьча балха уж раьза хилийтар духьа.

Ведерниковай бригадо цIаккха къувсац чубахача нахаца, царна чудоргдоацар дувцац, духьале яц. Иштта вIаши дагара дар кхетадеш хиларо безамегIа хулийт цхьана йоаккха ха. Цудухьа дуккханеша Iимерза дешаш яздаьд бригадирагарча отзывай книга тIа. Царех цхьадараш доаладергда аз.

«Ведерниковай бригадо кхоачашдаь малярни балхаш, инженер-гIишлонхо се хиларах тарра, тIехдика даьргаш лоархI аз. Къахьегамхой из зIамига коллектив тешамеча, дог цIенача, хьаьналча наьха хьокхам ба». Кулг яздаьд: Х. Батукаев.

«Ремонт геттара дика яьй тхона. Къаьстта белгалъяккха йоагIа бригадир Л. Ведерникова. Юххьанца денз цо вIаштIехьбоаккх бригада болх, цу йоккха йоацача, дика вIашагIкхийттача «оркестре» керттера яр из я. СтаростингIар дезал».

«Квартиpашта ремонт елга атта гIулакх дац, хIана аьлча шинна а оагIонна — чубахараштеи ремонт ераштеи — дуккхача хьовзамаццa ювзаенна я из. ХIаьта а, сихеи дикеи чакхдаьхар балхаш. ХIама ца деш вагIаш цхьаккха хилац бригаде. Шоай квартирашта еш хилча кхы дикагIа хургйоацаш яьй ремонт. В. Пирожков.»

Цу отзывашкеи Iимерза кхыча дешашкеи ювцар Ведерникова Людмила хинна Iац, уж дешаш аьннад иштта цун подругех а: Генерозова Верех, Пономаренко Валентинайх, Попкова Лидайх, Феденко Таисайх. ХIаьта А. Генерозованеи В. Пономаренконеи мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химически промышленноста министерства а профсоюза ЦК-а а сийлеи грамоташ еннай.

СовгIаташца белгалбаьккхаб Людмила Андреевнай къахьегама никъ а: «Знак Почета» яха орден, «За трудовую доблесть» яха медаль, Ленински юбилейни медаль, «РСФСР социалистически яхьа отличник», «ИйслагIча пятилетка ударник» яха знак.

Соахка «Грознефтехимзаводы» яхача объединене ЖКУ контора хийцай «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене ЖКУ а яь. Цхьабакъда из бахьан долаш бригадера гIулакхаш тоаденна мара, ийгIа хIама дац. ХIанз цунна юкъе 23 саг ва. Къахьегама ветеранех хьакхийттаб къона болхлой: Юнусова Зура, йижарий Ибрагимова Сацитеи Сонеи, Будайчева Соня, Кашенева Арифа. Бригадирои ветеранашеи шефство лелаю къоначарна, цар хьехамчий ба уж хIанз. Ветеранаша шоай говзал Iомаю царна, шоай професси дукхаеза, къонабараш шоашка хьежжа хургболаш болх бе Iомабу уж.

С. ВОРОНИН.

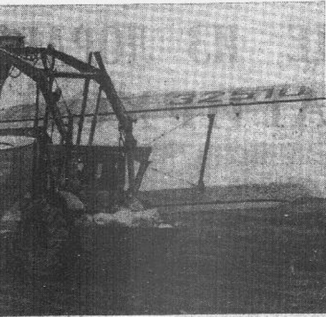

Урус-Мартановски района «Горец» совхозе самолетаца техай гурахьа дIадийнача ялата минеральни удобренеш. ПланагIа 520 гектара тIа 40 сахьата удобренеш тоха езача, самолета экипажо 35 сахьата 785 гектара тIа техай уж.

Самолета болх ца соцаш дIабахийтара дика къахьийгад тракториста Вазгаев Мувсаси болхлочо Махчаева Берлантен.

СУРТА ТIА: самолета удобренеш чуйоассаю ха. ТIехьашкахьа — экипажа командир Б. И. Субботини 2-гIа пилот А. Т. Кумыкови.

И. ПЛИЕВА сурт.

Болх беш я мехотряд

Дукха ха яц «Сельхозтехника» Назрановски районни объединене механизированни отряд вIашагIъелла. Бакъда дикача балхаца шоай цIи гаьина дIахазийта кхийнад механизаторий. Духхьал дIадаьннача юбилейни шера баьча балхах шоай системе хьалхара моттиг яьккхар цар. Къаьстта хьинаре къахьийгар мехотряда коллективо гурахьа хьажкIаш чуэцача хана. «40 лет Октября» яхача совхозе бетта гаргга ялат чуэцаш хилар пхиъ «Херсонец» юкъе йола отряд.

— Цхьаболча механизатораша 160 — 180 процент кхоачашйора шоай балха нормаш, — йоах отряда начальника Беков Темарсолта.

Юкъе эккхе а ала безам ба: гурахьа хьажкIаш чуэцача хана Т-150 яхача трактора тIара механизатор цамогаш хилча, цхьан дийнахьа агрегат сеца ца латтийташ болх бир мехотряда начальника. Ше трактора тIа а хайна.

Пятилетка кхоалагIча шера коллективо тIанйца декхараш доккха да. Цо дош деннад объединенеа 245 эзар сом пайда бе, е хIара тракторо юкъера лаьрхIача — 11 эзар сом гаргга. Доагори механизмашта хьекха даьттеи кходе лаьрхIад 7 процент, планагIа 4 эзар гектар йолча, 4500 гектар дIайийнача хIамашта химически оасар де, 44 эзар тонн органически удобренеш (планагIа 40 эзар йоагIача) кхашка арайхьа а дIайоаржае а.

Укх деношка «40 лет Октября» яхача совхозе болх беш я отряд. Совхозо хьадениача каьхатех январь бетта 4,5 эзар тонн удобренеш кхашка йихьай цо.

— Февраль бетта тIехкхьарча деношка а март бетта а тракtoраш дукхагIа хургья отряде, — йоах объединене кертерча инженера Хантыгов Вахас, — лаьттагIа гIор йоаллача хана дукхагIбола болх чакхбакккха лаьрхIад оаха.

Удобренеш тIайотташ Э-153 яха цIена экскаватор я, дIаарахухьаш — тележкаш тIехьа а йолаш, 13 «Беларусь», цаI — Т-150, иис гусеничн трактор я. Дерригa балхаш механизмашца ду коллективо.

Мехотряда начальнико цIераш йоах социалистически яхье хьалхалаттача механизаторий. Царех ба: Алиев Махьмад, Точиев Башир, Беков Борис, Картоев Хьажбикар, Беков Гелани. Царех хIаране ворхI километр йолча кхай тIа 15—20 рейс ю дийнахьа. ХIаьта экскаватора тIа болх беш ва керда хьаийца механизатор Беков Iалаудин. Цун балха нормаш, транспортаца из Iалашваьча хана, 200 процентага кхоач.

Отрядо тIанйцача социалистически декхаращца, лакхе белгалдаьккхача бесса, удобренеш кхашка дIайоаржаелга а да. Цхьабакъда из болх таханалца кхоачашбаьбац. ДIаарахухьаш йола удобренеш вIаши юхке Iойоассаю, тIехьагIа бульдозераца дIанийсъергйолаш. Из болх бизза кхоачашбара дикагIа хургдар республике хьалхалаттача боахамашка йоаржаеча тайпара, Iойоассаешшехь уж кхай тIа дIайоаржайоре. Цхьадолча боахамий говзанчашеи специалисташеи шоаш кийчъю цу тайпара йола приспособленеш.

Д. ХАКИМОВ.

ЯЛАТ ДИКАЧА ХЬАЛ ТIА ДА

Гурахьа дIадийнача ялаташта подкормка яь баьннаб «Алханчуртский» совхоза механизатораш. ХIаране тIа 450 килограмм кхоачийташ минеральни удобренеш тессай 3606 гектара тIа. Из болх самолетаца баьб. ЧIоагIа новкъостал дир боахама Хамидов Хьусена экипажо.

Овсаре къахьийгар механизатора Мартазанов Iалаудина, болхлоша Оздоев Беслана, Султыгов Хьусена, Дарсигов Абос. ХIаьта подкормка мел дика ю хьожаш хилар агроном Цуров Мурат.

ХIанз гурахьа дийна ялаташ дикача хьал тIа да.

М. ДАСКИЕВ.

ХЬАМИДИ ЦУН КЪОНГАШИ

Дукха ха я дезал гулбенна. Мохьмади, Ахьмади, Мувсаи шоай даь-нанна Радимхана гонахьа багIа цхьацца къамаьлаш деш. ЦIагIа бац цIенда Оздоев Хьамиди эскаре вола Iийсаи. Хьамид балхара цIава массе хана тIехьавусилга хов дезала. ХIаьта а, ший виIий берашцара къамаьл хоада а даь йоах, раьза йоацаш, даь-нанас:

— ЦIава юха а тIехьависав шун да. Маца хадаргда ер? Массарел дукхагIа гIулакхаш хул-кх цун...

— Хьайна из ца вовзаш санна дувц Iа а. Бе болх хилча из ханнахьа цIавоагIаргвоацилга ховш еций хьо? — йоах Радимханага воккхагIа волча Мохьмада.

ХIаьта Хьамид цу хана ферме вар. Iуйрийна денз дукха балхаш даьд цо. Кхай тIа кхо дIадихьад, доакъар хьатIаденад, ший гIулакх доацаше а бежа Iушта новкъостал деш хьайбашта хий моладаьд... Божа а бийтта баьннаб. Цхьабакъда Хьамид цIаваха сиха вац.

— Бийса яккха-м валлац хьо укхаза? — аьнна новкъосташа шийга бегаш бича аьлар:

— Iуйрийна. хьайбашта хьалхашка йилла силос хьатIая еза. школе ваха а веза...

Шоай тIеххьара гIулакхаш даь баьнна цIабахар доярκаш. Цистерна тIехьа а йийза Эса тIа вахар Хьамид. Цигара хий а ийца школе вахар.

Уж гIулакхаш а даь Хьамид цIаводаш ах бийса яьннаяр. Укх Iай наггахьа мара ший ханнахьа цIавенавац из.

...Мохьмада ханара бараша аьхки хьунагIа ухаш, Эса чура чкъаьрий лувцаш сакъердар. ХIаьта Мохьмад цу хана даьна новкъостал деш вар ялат чуэцаш. ВоI шийна болча сакъердама шийца лел мотташ вар да. Иштта дIаяхар Мохьмада бера ха. Школе дийша ваьнначул тIехьагIа балха никъ лаха ха тIаккхаьчача аьлар даьга:

— Трактора тIа болх бе безам ба са.

Мохьмада уж дешаш оалача хана, юхе хиннача даь новкъосташа къоабалбир цо хержа никъ. ХIаьта цунах механизатор хургхиларах ца тешараш а бар.

Цхьабакъда Мохьмада ше хеpжа никъ дика ховра. Эскаре волаш цхьа каьхат данзар цунгара колхоза гIулакхах, даь балхах хаттар ца деш.

...Мохьмада моттиг даьна улув шоллагIча воIо, Ахьмада, дIалаьцар. Ший хана Мохьмада санна, берашца а ца ловзаш, ялат чуэцаш, лаьтта оахаш, кхыдола балхаш деш даьна новкъостал дора. Эскарера Мохьмада санна хаттараш деш каьхаташ а кхухьийтар.

ХIанз, кхашкара балхаш доладаланза йолча хана, делкъийга каст-каста даьна цхьана хул Мохьмади Ахьмади. КхоалагIволча воIо Iийсас кхухьийта каьхаташ а деш цхьана. Колхоза гIулакхех, хIара дезалхочун вахарах хаттараш ду цо а.

Жоп лоацца лу дас. Хоам бу колхозхой, механизаторий болх аттача баьнна, хIаьта Мохьмадеи Ахьмадеи шоай трактораш хьогге а тоаяь, ше хIанз ферме болх беш хиларах Каьхата тIара ховргдац Iийсайна дас. коммуниста Оздоев Хьамида, шийна тIадилла моллагIа а декхар мел дика кхоачашду. Из дувцилга эсала хет.

Цхьан хана къахьегама деиах 300 грамм коартол лора Хьамида.

— Ма хала ханаш яр-кх уж, — йоах цо.

ХIанз ОздоевгIар дезало кхашкара балхаш деш бетта юкъева лаьрхIача 1200—1300 сом эц.

— Цкъаза тамашйина хIамаш нийслу вайна юкъе, — йоах Хьамида. — Хьажал, дIаьха сомаш лехаш лелачарга. ЦIабаьхкача чIоагIа никъ хиннаб шоай, дукха ахча даькхад яхаш дувцаш хул. Шоашца вола яхаш дехар сога а ду цхьаболчар. ХIаьта юххера а, бIаьсти тIаккхаьчача, согара юхалург ахча деха боагIа наькъа. Дош дац из. Дикка ахча а доаккхаш болх бе йиш я вайцига, цу даькъе тха колхозе а...

Сунженски района Орджоникидзе цIерагIча колхозе болх бу цо 1957 шера денз. Дехке а ваьннавац цига сеца.

Тхо къамаьл деш дагIаш Хьамида къонгех цхьаице цхьа кIопилг хьалхашка оттайир сона. Хьайийллача цу чу яр Къахьегама ЦIеча Байракха, «Знак Почета» яха ши орден, медалаш. «Мать-героиня» яха дошо медаль еннай цIен нанна а. Уж тайпа совгIаташ да ОздоевгIар цIагIа. Цул совгIа дика къахьегарах аргIа йоацаш легковой автомобиль эца бокъо а еннай дезала.

Ш. КАГИРОВ,
Сунженски района «Знамя труда» яхача газета отдела заведующи.

Академика П. Лукьяненко цIерагIча институте

КРАСНОДАР. Кхетамца хьалкхебеча ялата фийгагара хьайолалу лаьтта леладечоа маьхк. ХIаьта ялат хьувкъадар, цунах хьаяь маьхк яттар, из чам болаш хилар, цунах доахка кхы дика хIамаш хьадолалу цул хьалхагIа хиннача ялатал толашагIа дола ялат Iилмахоша - селекционераша тоадала дегIада «Iомадарга» а, из гIулакх вIаштIехьдаккхарга а хьежжа.

Академика П. Лукъяненко цIерагIча Краснодарски юрта боахама Iилма-тохкама института коллективо керда 47 сорт хьадаьд, хIаьта царех 17 сортагIа долча кIина районированни а яьй. Вай мехка цу сорташа ворхI миллион гектар совтIа моттиг дIалоац. Дерригача дунен тIа довзаш долча «безостая-1», «Аврора», «Кавказ» яха кIин сорташ хьадеш Социалистически Къахьегама шозза Турпала П. П. Лукъяненкос пхийтта шера совгIа къахьийгад.

ХIанз институте йолаш я ши гектар гаргга моттиг дIалоацаш йола керда фитотравнотепличнu комплекс. ЗаказагIа хьаеча искусственни климато торо хулийтаргья Iилмахошка керда сорташ хьадарга дIайода ха шозза кIезигъе. Шера шозза хьуакъам чуэц теплицашка, хIаьта опылени кхозза а ю.

Лукъяненко Павел Пантелеймоновича гIулакх дIахо хьош болча кубански селекционераша иттлагIча пятилетке паччахьалкхен тохкамаш дара дIалургда районированни дарел 4—5 центнер дукхагIа хьувкъаш дола ворхI сорт кIа.

Института Iилмахой болх беш ба тритикали яхача перспективни культураца. КIан рожи вIашагI а эдаь саго искусственно хьаяь я из ялата-фуражни культура. Из шелал лоалуш а дуккха протеини белоки йоаллаш а я.

СУРТАШ ТIА: 1) юртбоахама Iилмаи кандидат В. Б. Тимофееви зIамагIа вола Iилман болхло В. А. Семенови тритикалена эша гибридни материал кхееча теплице.

2) «Краснодарская-46» яхача гурахьа дIадувча кIин кердача сорта фу.

Е. ШУЛЕПОВА сурташ.
ТАСС фотохроника.

СССР ТОРГОВЛЕ МИНИСТЕРСТВЕ

СССР торговле Министерства хоам бу торговле ерригача системай предприятешка 1978 шера 1 марта денз маьха чухнахьадаьха барзкъаш, когагIирс, тулорга хIамаш, зипаш, чухьпахьа дувхаду барзкъаш, пазаташ, иштта цхьаццадола тайпа электротовараш, спортивни товараш, радиои музыкальнин товараш, цIагIа эша хIамаш, галантерейни, парфюмерно-косметически, тоьал кхы тайпа товараш массанахьа а дохкаш хургхиларах.

Уж товараш дохкаргда лаьрхIа цу гIулакха йолча тикашка, отделашка, павильонашка, ярмаркашка.

Маьха чухнахьадаьха товараш нйдарах бахача нахага хургья 1,7 миллиард сома совле.

КАРАГIДАЬННАРАШИ ДЕ ДЕЗАРАШИ

«Старо - Юртовский» птицефабрика къахьегамхоша лаьрхIад укх шера 40 миллион фуъ гулде, паччахьалкхенга 380 тонн котамий дулх доахка, эффективности балха дикали бахьан лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лаца, торонех бизагIа пайда эца.

Къахьегама овсарле лакхъяра духьа НОТ-а совет декхарийла яьй хIара птичнике цхьа болхло мара хургвоацаш, операторaш мукъабаргбола гIулакх вIаштIехьдаккха. Мукъабаьннача операторех фабрике мел йола механизмаш тоаю бригада вIашагIйоллаpгья. Котамашта луш долча ялатага хьажа, царна рацион лелае, хIара бригаде специалист оттаве, Iилманеи техникаеи карагIдаьннараш балха юкъехкувла лаьрхIад коллективе.

МалагIа торонаш я уж декхараш кхоачашде?

Фабрике я кхо бригада: фуаш ду котамаш лелаю ши бригадеи, хIаьта кIоригаш а кагий котамаш а кхоаба цхьа бригадеи. Бригадашта, звенонашта, къаьст-къаьстача болхлошта юкъе шерра яьржай социалистически яхь.

— Дика дIадоладаьд ер шу болхлоша, — йоах фабрика партийни организаце секретара, планово-экономически отдела кулгалхочо Юнеева Ольга Алексеевнас. — ДIадахача шерарчул дикагIа да хьокхамаш. Масала, юбилейни шера Мальцагова Раисай звенос ден-бус хIара котама тIаккхета дулх 9,5 граммага кхачадаь хиннача (план 9 грамм), укх шера январь бетта тIаккхийтта дозал 11,6 грамм да. Дахача шера даьхача толамех цу звенона 300 сом ахчаи совгIат делар, хIаьта звеньевойна шийна Сийлен грамотеи, «ДикагIйола котамаш лелаер» яха лентеи делар.

ДIадахача шера январь бетта 1,7 миллион фуъ гулде дезаш хиннача, дIаденнараш 1753 эзар фуъ хиннад, хIаьта укх шерарча январе план 2 миллион фуъ долаш, дIаденнар да 2919 эзар фуъ.

Соахка Терекбаева звенос лелаеча хIара котама ден-бус тIаккхета дулх 10,2 грамм хулар. ХIаьта план 119 йолаш, 148 фуъ гулдир хIара котамгара.

Январь бетта а хьалхара моттиг цу звенога я. План 16 фуъ долча хIара котамгара гулдир 18,7 фуъ. Хьалхара моттиг яккхарах цу звенонеи, хIаьта шоллагIа моттиг яьккхача Бибулатова Машай звенонеи ахчан совгIаташ делар.

Укх шера цIена пайда 180 эзар сомага кхачийта, кIоригаш яхареи кхеяреи хьоккам 78 процентага, па йойташ котамаш лораелга 98 процентага дIакхачийта лерхI боахаме.

— «Птицепром» тресте чудоагIача боахамашта юкъе дикагIа болх беш я «Старо-Юртовский» птицефабрика, — йоах треста йоккхагIйолча зоотехника Долинская Светлана Ивановнас. — Иштта, хьалхарча квартала планагIа 6700 эзар фуъ гулде дезача, январь бетта гулдаьд 2918 эзар фуъ. Цхьабакъда, котамий дулхи фуаши дукхагIа дахара йолча торонех бизза пайда эца вIаштIехьдаьннадац.

Светлана Ивановнас дувцар дIакхоачашдеш «Птицепрома» треста укх шера хьалхашка латта декхараш доашхаш треста директора заместитела Сати-Аджиев Межида йоах:

— Фуаши котамий дулхи дукхагIа даккхара 1978—1980 шерашка тха треста боахамашта, иштта колхозаштеи совхозаштеи хьалхашка хаьдда заданеш оттаяьй КПСС обкомои республика Министрий Советои. Уж заданеш кхоачашъяра хилайза яргйоаца материально-технически база хьалъе декхарийла яьй гIишлоиий организацеш.

Бек АБАДИЕВ.

ДАЬХЕ ДЕГ ЧУ ЛАТТАШ

ОЧЕРК

Къаьстта чIоагIа дог гIоздаьнна, велавенна вар Мувса цкъа шоай доккха доацача, цхьалха кирпишк тIайилла долча цIен нана-цIагIа чуваьлча. Пхьера чIаьпилгаш де бод хьоккхабеш йоаллар нана.

Иштта гIозваьнна ший воI бIаргавайча цунна дагадехар: «Хьаста хиннав-хьогI из? Юха а массанена бIарга а гуш хи тIа енача Лейлаца лаьттавола из, чу а ца йохийташ? Фу аргда наха? ХIаьта а, хьалхара ханаш яц хIанз,— ший дега салоIам бе гIертар из. Са воIо а доалийтаргдац шийгара гIалат. Кастта гуйре чуерзаяь, лоа диллачул тIехьагIа, даьга зоахалола нах бахийта аргда...».

КIиръенна воIа бIарахьежар из. Портфела чура хьадаьха тетрадаш истола тIа дIанийсдеш воалла Мувса, шийга хьежа нана бIаргаяйча, вела а къежа кхычахьа хьежар. Цо кхетадора нанна хетар. Ше гIадвахара бахьан цунга хIанз дIаала лацар цунна. ХIаьта а ца аьлча даргдолаш дацар. «Мичара дIадоладича бакъахьа хургдар-хьогI» яхаш ши-шийца уйла а еш, сих ца луш хьал а гIетта нанна дIатIавахар из. Цун белаж тIа кулг а дилла аьлар:

— Нани, вай школера кхо хьехархо ЦIеча Эскаре водаш ва, — наькха тIарча кисара шозза вIашкадилла зIамига сийна каьхатилг хьадаьккхар цо, тIаккха хьадоаржадаь хьанийс а даь иамига дIакховдадир:

— Ер я са повестка Ши ди даьлча вIашагIкхетача моттиге хила веза са. Со чIоагIа раьза ва, нани. Хьа воIах салте хургва, эшаш хуле топ бе а елла моастагIчоа духьал оттаргва, дика бIухо хургва. Тешаш хилалахь: кхеравенна тIехьашка варгвац. Вай эскара бIухочун сий Iодожоргдац...

Йист ца хулаш воIага ладийгIачул тIехьагIа, когашкара низ дIабаьлча санна хийтта, юхе латтача зIамигача гIанда тIа шорттига Iолохъелар нана. ВоIа бIарг тIера ца боаккхаш дикка яьгIачул тIехьагIа беррига ший низ ураоттабаь халла аьлар цо: «Фу дергда, са кIаьнк, эскаре вахa ха хьакхаьчаяле ваханза варгвац, наькъа кийчверга вай хьо. Кхоана хьабеха хьай новкъостий, доттагIий. Даьй IаьдалагIа доагIача тайпара накъавоаккхаргва. Хов сона, хов хьо фу хатта гIерт. Цун йоакхо аз айса ергья: цу ловзарга хургья Лейла а...».

1940-ча шерарча гуйран шоллагIа бутт. Вай мехка малхбузехьарча городашта, юрташта, машаре бахача наха болата ша хинна IотIаяржа кийчо еш кхоталуш яр фашизма цIимхара, Iаьржа морхаш. Цу оагIорахьа йодар керда эскаре хьийха бIухой тIабола цIермашин. Брест - Литовскерча станце сецар из...

— БIухой духовой оркестро локхаш марш а йолаш, — дагалувц ИспаIий Мувсас, — взводех дIанийс а даь города йисте латтача эскара доакъошка дIадигар тхо. Цигга дIадоладелар тхона бIухочун декхараш довзара а уж карадерзадара а хьалхара низкъала денош. Командираша тхоашта хьа мел хьехар хьаэца гIертар тхо. ХIара къоначa бIухочо кхетадора малхбузехьара гIулакхаш: фашисташа дукха хIама ца эшаш ерригa Европа шоай кога кIал еллалга, цу кога бухьиг малхбоалехьа, вай Даьхенна тIаберзабаь болга.

Куртоев Мувса 55-ча гIашлой дивизе, кхоалагIча полка чуйоагIача кхоалагIча батальона пулеметни роте вар. 1940-ча шера декабрь чакхбоалаш Слуцк яхача городе дIаяхийтар дивизи. БIаьсти яьнна зиза теха сомий бешамаш къоарзаелча, гIатеха хьунаш сийнъелча ахкана лагерашка арабаьлар цIеэскархой. Укхаза акхарна кийчъяь яр чаьтарий городок. Ший харшагIа дIадодаш дар эскара вахар. Командираш раьза бар бIухоша тIема а политически а кийчо дика карaерзаеш хилара. Къаьстта баркал оалаш белгалбаьхабар хьежорга пулеметаш еттача тIехдика хьокхамаш даьха пулеметни ротера эскархой. Царна юкъе вар Мувса а. Эггара тIехьарча машаре дахача дийнахьара баркал хиннадар из.

22-ча июне кIирандийнахьа Iуйрийна нийс сахьат даьлча комсомольски собрани е лаьрхIадар батальоне. Цахаддаш декаш оалхазараш дар хьунагIа. Хеталора цар иллеш вIалла кхоача а лургдац аьнна.

Сихха йоагIаш мотоцикл яр. Из чаьтарий городока гарга кхаьчача цун чIоагIача тата дIадоадир оалхазарий декар.

Штаба юхекхоаччаше чIоагIа тормоз а теха, цIаьхха сецар мотоцикл. Цунна дIатIавахар дежурни.

— Мичав командир? Сиха цунга дIаяла езаш пакет я...— ЦIимхара, бIил дахьаш воагIаш санна яр майора юхь. Уставах бокъо еце а цунга ца хаьттача Iеваланзар лейтенант:

— Зе долаш хIама дий, новкъост майор?

— Да, тIом болабеннаб, лейтенант...

— Приказ хьаккхаьчачул тIехьагIа, сиха кийчо а яь, Гродно яхача городагахьа моастагIчоа духьала араьлар тха 55-гIа дивизи, — дувц Мувсас. — Тхона духьал бетталора шоай доакъоех къаьста боагIа вай салтий. Царгара ховра тхона, кастта духьал отта дезача моастагIчун хьакъехьа цхьадола хIамаш. ТIом болабеннача пхелагIча дийнахьа тIалаташ доагIача фашистий эскарашта духьал кхаьчар тхо. ДIаболабелар лира тIом. Цхьатара дацар низаш. Юххьенца моастагIа чIоагIагIа вар. Кердача доазонашка тIехьашка а даьнна оборона лаца йийзар тха...

Иштта, ше ваьча моттигашта геттара гаьна, бе герз а делла Дай-мохк бахьан моастагIчоа духьал эттав Куртоев Мувса! Дегтярева пулемет хиннай цунца бера дIа ца хецаш. ДIахецанза ца воалаш моттигаш а нийсъелар. Из дар Житомир бахьан долаш хиннача дирача тIемашка Мувсайна човнаш хилча. Серпуховерча госпитале дIавига дарба деш хилар из.

— Дега чIоагIа Iаткъар тхона юххьанца вай Даьхен хьамсара моттигаш юташ тIехьашка дувла дезаш хилар, — дагалувц Мувсас, — чIоагIа вар моастагIа. ХIаьта а тешаш дар тхо бокъо хьалтIаяргхиларах, юххера а вай котдаргхиларах. Цу тешамо дегаш ураувттадора, къонахчали денали чIоагIдора советски бIухой, ханна тIехьашкахьа бувла безаш моттигаш нийсъеннаяле а.

Ворохи когахи граната гаргаш кхийтта хинна човнаш сиха вIашкаягIацар, ха геттара шортига дIайодаш санна хетар моастагIчоа дорха волча бIухочоа. Юххера а халача тIема вахаре чIоагIденна салтечун дегI котдаьлар. Москвана уллув моастагIа юхатехача, гитлеровски гIаьрахой хIалакбеш вай эскараш тIалаташ долча хана, 1942-гIа шера юхье човнех вийрза госпиталера араваьлар Куртоев Мувса. 252-ча гIашлой дивизена чуйоагIача ше къаьстта йолча разведроте хьожавир из. Цул тIехьагIа разведчик волаш чакхваьлар из халача тIема наькъашка гIолла 1945-ча шера 5-ча январе кхаччалца...

252-гIа дивизи къаьстта белгалъяьлар Харькова къилбаседехьа моастагIчун оборона йохаеш хиннача тIемашка. Из бахьан долаш «Харьковский» аьнна цIи тиллар цох. Сийлахь бар 252-ча дивизе тIема никъ. Цун гвардейски байракх кура лепаш хиннай вай эскараш Днепрах дехьадоалача хана, Корсунь - Шевченковске операци чакхйоаккхаш хиннача тIемашка, го а баь моастагIчун Ясско-Кишиневски группа дIайоаккхача, Молдаве, Болгаре, Румыне, Венгре халкъаш мукъадоахача.

Цу бIаьхача тIема наькъа тIа дукха хиннай, Советски Эскарий кхыча доакъошка а санна, 252-ча дивизецарча бIухоша, командираша къонахчали денали гойташ йола моттигаш. Царех цаI яр дивизи Днестрах дехьайоалача хана.

— КIоарга а сиха а дар кIоттарагаш тIаьнна лакха бердаш дола из хий, — дувц Мувсас. — Румыне эскараш латтача доазонашка кхаьчадар тхо. Бийса хиниз ха яр из. Разведрота командира приказ делар зIамагIвола лейтенант Костин Владимир керте а волаш «мотт» ба гIо аьнна. Бийса йийкха яле а бутт хьалбаланза баьде яр. Тхона, разведчикашта, эшшача тайпара яр из. Дукха йоккха йоацача кIотарагех чакх а даьнна наькъа тIа даьлча сайцар тхо.

— Сои Яндиев Марзабики укххаза хургда, — приказ делар группа командира В. Костина. — Вожаш шин даькъа бекъа а бенна моттиг тахка гIоргба. Нийсса сахьат даьлча укхаза вIашагкхетаргда вай!

Декхар къоастадаьчул тIехьагIа, цхьан оагIорахьа бахар разведчикаш Куртоев Мувсаи цуи мехкахо Джандигов Ахьмади. Цхьан гувна тIа хьалтIабаьлча, бийсан боадонга баьнача разведчикашта бIаргадайра мугIарех латта доккхий IиндаргIаш. Царна гаьна йоацаш, халла бIаргаша къостош яр Iаьржа квадраташ. Шенош хила дезаш дар уж. «Тхо цецдоахаш дар дIагаргагIа дахача тхона бIаргадайнар: массехк автомашина яр мугIарех латташ, — дувц Мувсас. — Текхаш хьалхалаттача машина дIаюхе дахача цхьаккха сагвацар. Е часовой а вацар. Ахьмада голниг Iетта со дIахьожаваь хьахьекхар машинашта массехк метр мара гаьна доацаш дагIа цIа. ХIа, уж цига хила беза, — соцадир оаха. Фу дича бакъахьа да? Аз соцадир. Ахьмада новкъостий болча юха ваха гIулакх дIадувцаргдолаши се укхаза Iергволаши Цхьабакъда, са новкъост духьалваьлар цу соцама. «Со цхьаннахьа а гIоргвац, — сога деха волавелар из. — ДIахьажа, из цIалг зIаммига мара дац. Уж дукха хила йиш яц. Вай шинне вIаштIехьдаргда уж карабоалабе...».

Сиха вIаштIехьаьккхар новкъосташа план. Кийча граната бе а йоаллаш коанаIарга бIарг кхаба дIаэттар Ахьмад, эшшача хана новкъоста гIо де кийча волаш. ХIаьта Мувса цIен наIарга дIатIавахар. ДIатеттача из чура дIакъайла яр. Сиха шиI алтамаш тIара хьал а яьккха ер дIачуваьлча тхьайса бадар фашисташ.

— ДIачуваьлча аьтта оагIорахьа дIаьха гIанд дар. тIа хих йизза ведар а латташ, — дагалувц разведчика. — Цу юххе Iочуэза баьде йоагаш лампа яр. Аьттехьа саьн чу хьалъоттаяь латтар карабинаш. Лампа хьалъэзача, магIа цIенъюкъе бийша бадар салтий. Лоацца шозза техача автомато сомабаьхар уж. Хиниар фуд ца ховш салтех цхьабараш уралийлхар, цхьабакъда бе йоалаш автомат а йолаш эрсий салте бIаргавайча кулгаш хьалдахийтар цар. Цу минуте хьачуваьлар Ахьмад. Цо хьанийцар карабинаш. Юхедиса герз а хьадаьккхачул тIехьагIа хьаарабаьхар фашисташ. Цхьаккха а вацар царех вада гIерташ.

Цу наькъа майрача советски шин разведчико плен воалавир цхьайтта фашист, царна юкъе унтер-эпсар а волаш, шоашца тIема гIирсаш, барзкъаш, кхача тIабола 6 автомашин а йолаш.

Допрос яьчул тIехьагIа гучадаьлар уж фашистий эскара боахама даькъера хиннилга. Шоашта цхьаккха кхерам бац аьнна хеташ паргIатта Iобийша хиннабар фашисташ. Из операци бахьан долаш Мувсайнеи Ахьмадаи (цул тIехьагIа массехк ди даьлча Барсучеи яха юрт мукъайоаккхаш вийнача) «За отвагу» яха медалаш елар.

Аз йийцар цхьа бийса мара яц Дай-мехка Сийлахь-боккхача тIема доакъашхочун, советски салтечун Куртоев Мувсай бIаьхача тIема наькъах. Мел дукха хиннай цу тайпара моттигаш хIара бIухочун вахаре тIом лаьттача шерашка.

Башир ЧЕРБИЖЕВ.

ПРИМОРСКИ КРАЙ. «Ханал хьалха — 7 октябрь хьатIаккхоачаш — проектни мощностага кхоачае»— иштта лаьрхIад Ново - Спасски цементни завода коллективо. Цо торо хулийтаргья Приморье цемент арахецилга шозза лакхде, сихдергда Гаьнарча Малхбоале экономика дегIайоалаяр. Предприяте шера 2,3 миллион тонн цемент арахецаргья.

Ново -Спасски завод хьалъеча дакъа лоацаш мел барашка КПСС ЦК Генеральни секретара СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Л. И. Брежнева дайтача моаршала письмона жоп а луш предприяте шерра яьржай доккхагIдола - социалистически декхараш толаме кхоачашдара тIехьара яхь.

СУРТА ТIА: социалистически яхье хьалхалаттараш (аьрдехьара аьттехьа) бедала цеха механик Л. В. Иваницкий, комплексни бригада кулгалхо В. Ф. Гапонов, машинист В. Ф. Токмаков, машинист М. Д. Гладкий, цеха начальник В. Д. Кривенко, слесарь Г. Н. Ольховиков, сварщик В. П. Курбатов.

ТАСС фотохроника.

Доозол дехьара

Дунен общественность духьала я

Эггара кхерамегIа дола герз

«Ядерни герз дIадаккхара де мел могар де тIахьех оаха хIаравар. Вай бераштa, цар бераш-та доккха зулам дергдо-лаш, бIаьччa континен-таш хIалакъергйолаш хIама да из... Из юкъе доаладар бехказадаккха цхьаккха бахьан дац. Мишта хетадала йиш я цу тайпарча герзаца вай кхерам боацаш дахарг-да, аьнна!» Из тIахьехам кепатеха арабаьккхаб Нидерландера бархI ки-нази дына общинаци вIашагIкхетача кина-зашта юкъерча машара совета газета лаьрххIача номер тIа.

Ядерни цIи лоталлара болча кхерамо керд-кер-да низаш машар бахьан долаш къовсам лоатта-бара гIовттаду. Цу къов-саме дакъа лоацаш ба прогрессивни партейи об-щественни организацейи викалаш, Iилмахой, сту-денташ, киназий деяте-лаш...

Цу хана НАТО кийчъеш я герзашцара низаш океана дехьарча «кердача хIаманца» — нейтронни бомбаца чIоагIдара йола планаш. Из доп дийцад дукха ха йоацаш Къилбаселаат-лантически блока сессе. США гIертар да страте-геги тактикагеи диллача нейтронни бомба хьае йолаянза яргйоайаш хи-ларах шйй союзникаш тешабе, тIаккха Малбу-зен Европе из дIаниjс а ергйолаш. Цу тайпара Iоажал яхьаш дола герз бе кхача ловш цхьадола «кераш» дале а дуккхача малхбузенсаро й с к и, мехкашкара, цу даькъе Голландера а, викалаш НАТО кулгалхошка хоам бинза баланзар цу кер-дача «гуманни» герза ду-хьала общественность шерагIа гIотташ латташ хилара хьакъехьа. Из дош май чакхбоаллаш Вашингтоне хургйолча НАТО бIаьстан сессе дувцаргдолаш тIехьа-даьккхад.

Дуккхача голландски специалисташа, царна юкъе вовзаш вола Iилмахо-радиобиолог про-фессор Беккум а волаш, американски трактовка миччa бесса яле а ней-тронни бомбах эггара къизагIа а бIехагIа а до-ла герз лерхI. «Нейтрон-ни герз,—яздора «Алхемейн дахблад» яхача голландски газето, — нах боабе, е хала лазар хьоаде Iалаьмате боккха низ болаш да», яхаш. «Де Грюне Амстердам-мер» яхача голландски еженедельнико, цу деша хьакъехьа тайп-тайпарча мехкашкарча тIемеи по-литически деятелаша дувцар вIашагI а тохаш, яздора: «Нейтронни бом-ба стратегически янза яргйоацаш яц. Из керда герз хьаде доладаро стратегически наступле-ни яра дола герз кIезиг-дара хьакъехьа еча пере-говоршта, хIаьта иштта Центральни Европе гер-зашцара низаши герзи кIезигдара хьакъехьарча переговорашта зе дар кхерам ба», яхаш.

Дукха ха йоацаш Ни-дерланде оборона ми-нистр Р. Кройзинг Ан-гле ваха хиниав, ней-тронни бомба хьакъехьа консультаци е. Цо англичанашта дIахайтад ван Агта правительство цу кердача «цIенача» герзо башха гIадйига йоацилга. Цу хана гол-ландски правительства дIадовзийтарI — «Ах! — нейтронни бомбана» яха-ча воззванена кIал 700 эзар кулг яздаьча шйй халкъа хетар дар. Нидер-ланде машара поход дIа-хо йодаш я.

Е. ФИЛАТОВ,
АПН соб. корр.

Гаага.

КАЛЕЙДОСКОП

МЕЛ МАХ «БОАККХ» ЯПОНЕХ?

Малх хьалбоаллачарча Мехка латтана маьхаш тIадетталу. Соахка ян-варь бетта хиннаращца нийслича 2,6 процент тIаккхийттад уж. Къаьст-та чIоагIа деденнад латтан доакъош мехка дуккхагIа кхотабенна нах бахача моттигашка. Ма-сала, Токио 1 цубох (3,3 м²) 121 эзар иен доаккх.

Японски архипелага таханара «мах» 430 триллион иен лоархI.

В. ДАВЫДЕНКО,
АПН соб. корр.

НУСКАЛИЙ РЫНОК

«Се кхаба ахча доа-цаш яр со», — йоах те-лекамера объектива чу гIолла керда маьре яха-ча барайтта шу даьина-ча Каринас. Цун интер-вьюх ФРГ телезрителаш-та хайра, Джонни яхаш цIи йолча цхьан саго ши эзар марках «гастарбай-терга» — цу мехка саца а болх бе а бокъо як-кхар духьа моттигера гражданка йоалае езаш хиннача кхыча мехкарча болхлочунга Карин маь-ре яхийтарах. Шин бетта болхлочо доаккхар мис-сел долча ахчах шийна вовзаш воацача сагага шин бера даьга маьре яхай Карин. Вокхо а саг йоаляра афера чаккхъ-яккхар духьа шйй сесаг а йита маклера дала кхо эзар марка ахча хьоар-чадаьд шийх.

Цу тайпара хIамаш наг-нагахьа мара дувцац кепайоазоно, бакъда уж шерра леладеш да Малхбузен Европен ФРГ-ен. Нускалаш Iаьр-жача рынке дохкаш хул укхаза, хIаьта цар маь-хаш ши эзар маркагара кхо эзарнега кхоачаш деза а хул, йолаш я кхы-меттел юкъелаттарий бюро а, цо укх тайпара объявленеш кепаетт: «Мехка саца бокъо як-кха безам бола кхыча мехкара саг ва маьхах йоалае саг лохаш, ше декхарийла а ца веш» Цу тайпара бизнес йо-лаш я Штутгарте, Франкфурт-на-Майне, Гамбурге, кхыча йок-кхийча городашка. Цу гIулакха кIалбусараш — хьабе болх боаца ка-гирхой.

В. ШАХОВ.
(АПН).

ИЗ А Я-кх БИЗНЕС

«Тха девиз: Хьоара бод санна наькъилгацка гIолла текхилга!»—йоах Королина яхача амери-кански штатерча вежа-раша Макгуиры Биллеи Бенеи. Дунен тIа эггара тенна гIа вола уж шола вай ши воша бIаргавай-ча ховрга шоай девиза уж тешаме хилар. Царех хIаравар 335 килограмм гаргга веза ва. Цар юкъ гобаькка йистача ши метр совгIа я.

Шола баьрий 31 шу да. Улица тIа арабаьлча шоашта наьха теркам тIабодаш хиларга баь-наб уж: духхьал из «мо-мент» бахьан долаш шоашта пайда бе лаьр-хIад вежараша. Хьалха доккха дозал дола боре-цаш болаш шоашта хIа-ма йоаккхаш уж хинна-бале, хIанз, спорт йита а йита, ахчах шоаш дIа а хьокхаш бах уж.

(АПН).

СЕННА ДЕЗА БОРГIАЛА БIАРГАСАЬНАШ?

Датски птицефермай коашка гIолла дел пласт-массови бIаргасаьнаш доахка боргIалаш. Фуд из — бегашта даь хIама да из, е цхьаинне Iовда-лал я, из? Из а дац, вож а дац. Моттигера ферме-раш, практични нах ба, эрий ара гIолла ахча дIаккхувсарех а бац. Iил-махоша даьча хьехарах даьд цар из зе. Ховш ма-дарра, боргIал кура оал-хазар да, хIаьта урагIа кхувсалуш а леташ а дукха низи энергий зе-хьа а йоаю. Специали-сташа лаьрхIад, боргIа-лаш вIашагIлетача юкъагIа бIаьш килограм-маш боргIалий дулх довш фермерашта хулаш дола зе. Из дош къоа-стадеш йола решени цIаьхха кораяьй, хIаьта пайдане а я из. ЗIокара тIа дегIача дайгача пластмассови бIаргасаь-наша гаьнна дIа-юха хьожаялийтац боргIал. Шйй довхой бIаргагац цунна, хIаьта сихха дулх тIа а кхет.

(АПН).

ДАЬХЕН СИЙ ДЕ, ИЗ ЛОРАЕ IОМАБУ КАГИРХОЙ

«Укх деношка, доккхал а деш, укх тайпара каьхат гойтар со-га Грозненски кооперативни техникума военрука, запасерча гварде подполковника Левенш-тейна Борис Григорьевича: «ЗIамагIволча сержанта М. У. Марзаганова хьахьекхад тIа-дилла гIулакх тешаме кхоа-чашдеш вола дог-цIена бIухо ше волга. Итогови кийчонга хьожача хана тIехдика хьокха-маш дахарах цунна елар «Со-ветски Эскара отличник» яха значок. Шйй карара расчети техникеи моллагIа тIема гIу-лакх кхоачашдара даим кийча хулга Iалашдаьд цо. Хьинаре дакъа лоац цо общественни ва-харе а. Подразделене художе-ственни самодеятельноста кул-галдеш ва. Шеко яц, нов. Мар-заганова толамца шйй гIулакх кхоачашде аьттув боалийтар шун дешара заведене волча хана из дика юххьанцарча тIе-ма кийчонах чакхвалар долга. ТIаккха хIанз камаьрша шйй говзал кхычарна дIайовзийташ волча цун сий ду новкъосташа а даькъа командоване а.

Даькъа командованеи полит-отделеи цIерагIа аз даькъала дувц шо а шун берригa дешар-хой а СССР Герзашцарча Ни-зий 60 шу дизарца...».

КУШНИН,
подразделене командир.

ЮХХЬАНЦАРА КИЙЧО — ХЬАЛХАРЧА ДИЙНАХЬА ДЕНЗ

ЦУ ТАЙПАРА каьхаташ укхазара Советски Эс-каре баха кагий нах тIема гIу-лакх дIахьош хиннача а хIаьта хIанз болча а вай мехка дук-кхача миIнгашкарча доакъой командованешкара кIезига иха-дац техникума кулгалхойи педколлективеи цIерагIа. ХIаь-та цу тайпара хIама ши-цегIа хулаш доацилга кхетадеш ма-дий.

Цу техникуме кIезиг-дукха ха йоаккхаш нийсвеннaчо атта ца зувш дусаргдац цхьадола хIамаш. Фойе дIачуваьлча ди-ректора кабинета уллуврча наIар тIа йоалл «Грозненски военно-пехотни училища вете-раний совет» яха табличка, хIаьта вокх саьн чу «ТIема сийлен музей» чуйола цIа да, дика кийчъяь военни кабинет я, тIаккха, техникумера ара а ваьлча, цун тIехьашка ваьлча топаш кхувса къайла 50 метр йIоахала тир я.

Даьхе езаш, цун сийлен ис-тори довзаш, из моллагIча моастагIчох лорае кийча болаш кагий нах хьалкхебара чIоагIа лоархIаме дола уж хIамаш укхаза хулга Iалашдаьд пед-коллектива кулгалца, дешархо-ша шоаш.

БархI класс а яьккха деша отта кагирхой хьалхарча курсе денз болалу тIема юххьанцар-ча кийчон гIулакхаш довза. ХIаьта дешара программага диллача цу хьакъехьара заня-теш шоллагIча курсе мара дIайолае ягIацар. Иштта, уро-каш чакхъяьлча хIара бетта диъ сахьата тIема кийчон лар-даш йовзаш хул уж. Цу деша лаьрхIа диъ шу хьалха эскаре гIулакх де кийчлуча кагирхой университет хьайийллай укха-за. Шера 40 сахьата цига де-шача кагийча нахаи мехкараш-теи тIема гIулакхех дийна ца Iеш советски патриотизмацареи социалистически интернацио-нализмацареи цар дог-уйла чIоагIъю.

Цу юкъа царна довз Цlеча Эскара турпала истори, тIема уставаш, герза материальни дакъа, хIаьта иштта топаш нийсагIа кхувса Iомалу. ТIак-кха шоллагIча курсе дIачу-баьлча юххьанцарча тIема кий-чон типови программагIа деша болалуча кагирхой йиш хул уж гIулакхаш шерагIа, кIоарга-гIа доашхаш Iомаде.

ОБОРОНА КИЙЧБАРА ЛАРДАХ

ЦХЬАН дешаца аьлча укх коллективах республике меттел Центрсоюза коопера-тивни техникумашта юкъе а тIема-патриотически кхетам ба-лара даькъе базови учреждени лоархI. Шйй болх Iалаьмате чIоагIа безаш волча военрука, отставкерча гварде подполков-ника Левенштейн Борис Гри-горьевича кулгалца чакхйоаха юххьанцарча тIема кийчон за-нятеш шоай чулоацамга дилла-ча лакха боарам болаш, цу гIулакха цига, тIехдика деша-ра-материальни база йолаш, тIема-патриотически кхетам балара гIулакх даим эргадоа-хаш тоадара халданза уйла еш техникума коллектив хиларца кхетаде доагIа соахка укхаза Еррига российски коопераце си-стема юкъерча дешара заведе-ней военрукий дешара-методи-чески сбораш чакхъяхар а.

Цох тамаш е ягIац, хIана аьлча моллагIа саг цецвалар-га дIаккхоачаву цар военни ка-бинете чуваьлча, цигарча аппа-ратурага, лостамга, кийчонга хьежача. Дистанционни кул-галца автоматически леладу укхаза деррига а. Дешархошта ювца моллагIа тема лоаца кинофильм хьоккхарца дIа-чIоагIъю. Массанахьа хьалтеха эшаш йола гойтара пособеш, Цlеча Эскара турпала никъ хьагойташ дола сурташ, пла-каташ да. Цул совгIа кхетамца хьахержа «БIухочун библиоте-ка» я. ХIаьта геттара боккхача лоархIаме да тахан цу дешара заведене чIоагIдена дIаэтта уж беркате гIулакхаш Iалаш-деча хьинаре дакъа лоацаш кагирхой шоаш хиннилга. Цун-на цар уйла тIаоза а безам сов-баккха а ховш йола творче-ски коллектив вIашагIтоха, цуя барт кхотабе карагIдоалаш во-ла кулгалхо ше волга хьахье-кхад РСФСР школа заслужен-ни хьехархо а «Знак Почета» ордена кавалер а волча цар ди-ректора Бисчеков Александр Батарбиевича. Цо шйй ка-рарча наха даим хьалхадоах: «Нагахьа санна тахан цхьа керда дика хIама ца деш е ца довзаш вай дусе вахара цхьан ден тIехьадисалга дархIа доа-гIа цох» яха дешаш.

ТIема гIулакх карадерзадеш вар ше унахцIена, дегIаца низ болаш ца хилча варгвац. Из оагIув а ходам болаш лелаю укхаза. Алхха дIадахача цхьан шера 215 зIамигача сагои йоIой ГТО нормаш дIаенний техникуме. Цу даькъе геттара дика каьлар кхоалагIча курса «Б» группера дешархой. Ца-рех 97 процент бераша шоай декхар кхоачашдир, шоллагIча метте ба кхоалагIча курсера хозтоварий товароведаш хила кийчлураш.

Техникумера эскаре гIулакх де тIахьехача кагийча наха юкъе кIезига хилац спортивни разрядаш яраш а. Цо а, хIаьта цхьа пен йист дIалаьца ядача дуккхача республикански а го-родской а спортивни общества-ша тайп-тайпарча яхьашка ко-талонаш яхарах тийнача сий-лен грамоташа а тешал ду физ-культурах спортах кагирхой дуккхагIа юкъесозара укхаза чоагIаш йола йоакхо еш хила-ра.

— Раьза дий шо укх дешара заведенера эскаре гIулакх де тIахьехача кагирхошта аьнна, аз даьча хаттара, укх тайпара жоп делар Ленински райвоен-комата эпсара Чучула Нико-лай Федоровича: «Цигара Даь-хен хьалхашкара шоай сийлен гIулакх кхоачашде болхарех беррихаш хIана бац аьннараш дика тIема юххьанцара кийчо йолаши, ГТО нормаш дIаеннев, кхыметтел разрядникаш бола-ши хул, цудухьа боккхача аьт-тонца кхоачашду цар эскара мугIарашкара шоай декхар».

ХIаьта цу эпсараца тхо вIа-ши довзар цу техникуме нийс-далар а шйй маIан долаш дар...

МИШТА ЧАКХЪЯЬЛАР КЕРДА РИТУАЛ?

КХОАНА цIей да яхача дийнахьа, 22 феврале, Iуйрийна деша баьхка хургбо-ла кооператораш техникуме дIачуваьннача йолча фойе гул-луш бар. Царца вийна ба дук-кхача орденашца, медалашца наякхош хьалдиза бола тIема а къахьегама а ветеранаш, воен-комата викалаш. Юкъе масса-нена гурболча моттиге цхьа-тарра хьалъайтта латт вурийт-та шу доалаш бола кагий нах. Торжественни линейке гулбен-нараштa хьалхашка къамаьл даьча техникума директора де-шара даькъа йолча заместите-ла Андриевская Валентина Александровнас белгалдаьк-кхар, СССР Герзашцарча Ни-зий кхоана 60 шу дуз яхача хана вай вIашагIкхийттад лоархIаме тIема-патриотически ритуал чакхъяккха, аьнна. Та-хан укхаза призывникий мугIа-рашка дIаэцаргба ха хьатIаэт-та бола кагий нах. Аз даькъа-ла бувц уж а хIаьта Даьхе ло-раяра даькъе цар масал эца доагIа вай Iалаьмате чIоагIа сий деш бола Сийлахь-бок-кхача Дай-мехка тIема ветера-наш а.

ТIаккха ека йолалу Советски Союза Гимн. Цул тIехьагIа марша оаз хьахозашше а, тех-никума военрука, гварде под-полковника Левенштейн Борис Григорьевича команда лу:

— Нийсле! Техникума Пач-чахьалкхен байрахх хьачув, аьле.

Юнармейций форма тIаюв-ха а автоматаш бе йоахка а кхоъ зIамига саг, салташа санна нийса гIа а боаккхаш, ЦIе байракхаца хьачувай при-зывникашта уллув дIаотт.

ТIаккха къамаьлаш ду укха-за Ленински райвоенкомата эп-саро Чучула Николай Федоро-вича, тIема ветеранаша Зеби-ров Саид Хаджибекировича, Головченко Лидия Леонидов-нас, Кобылянский Андрей Ни-колаевича, техникума ВЛКСМ комитета секретара Сербиева Розас. Цар массане Советски Эскаре гIулакх де кийчлу ка-гирхой тIахьех дика дешара, шоай Даьхе езаш а лорае ховш а хилара. Цул тIехьагIа воен-комата викало, ветеранаша ка-гийча наха призывникий сви-детельстваш дIалу. Иштта, совгIата «Юххьанцара тIема кийчо» яха учебникаш делар.

Призывникий цIерагIа дош аьннача дешархочо Чабанов Сергея тешам белар шоаш хIаизчул тIехьагIа дешара а тIема кийчон а боарам кхы а лакхбергхиларах. Даьхен сий фе лорадергхиларах.

Цу тIа чакхдаланзар вIа-шагIкхетар. ТIема сийлен му-зее гулъяьча экспонатех, Сий-лахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа советски бIухоша къизача къовсаме эзача Iазапах, яьхача коталонех, шоашта дагадоагIа-рех ветеранаша дийцачунга ла-дувгIаш царца дукха безам бнар дешархоша.

ХIаьта алхха ер денош хьа-йицача укхаза цкъа баьхка Iиймабац ветеранаш. ТIом хьа-лехьа вайцига хиина Грозненски военно-пехотни училища яьккхарех, хIанз бахаш барех дуккхагIбараш цу техникумах шоай шоллагIдола цIа лерхIаш ба.

Юбилей йолча 23 феврале а хилар уж укхаза баьхка. Цу дийнахьа еррига дешара группашка «къонахчала уро-каш» телаш хилар уж. Ветера-наша, шоай вахарера масалаш а кхувлаш, къьгга дIагойтар Цlеча Эскаро ше хьахинача 60 шера баь турпала никъ. ТIалатта низ мел боккха хила-рах советски наьха интерна-циональни доттагIал, денал до-хаде мегадац цхьанна а моа-стагIчун. Цу хьакъехьа белгга-ла дар Дай-мехка тIема доа-къашхочо Бадюков Петр Ти-хоновича техникуме доаладаь В. И. Ленина дешаш: «Цкъа кортамукъален чам баьккха халкъ эшаде йиш яц». Циггара хьадоагIа дуккхаза чIоагIагIа болча тIема низа а вай халкъа чIоагIале йохае ца магар.

Коллективе кагирхошта тIе-ма-патриотически кхетам бала-ра леладу гIулакхаш шйй хьад-да лостам болаш хинна ца Iеш из чIоагIъеннача интернацио-нальни ларда тIа латташ а да. Цу гIулакха тIаберзабаь ба партийни, профсоюзни, комсо-мольски организацеша лостам а телаш, интернациональни доттагIала клубо беш бола болх а. Цу хьакъехьа коллек-тиве тайп-тайпара а кагирхой безам тIагIоргбола а меро-приятеш чакхъяьха ца Iеш мех-ка а доазол арахьарча а де-шархошца бувзамаш тессад, дуккхача юхерча а гаьнарча а сийлен моттигашка ихаб, ци-гарча лаьттай коанаш кхихьай, хIаьта из доагIача тайпара хозача кIопилгашка чу а дех-каш музее лоаттаду.

ТIема-патриотически кхетам луча коллектива карагIдаьннa-раш белгалдоахаш дуккхаза хестабаьб уж. Кхоачам ба цу даькъе алхха тIеххьара цхьа шу хьайицача а. Сона гойтар республика граждански оборо-на штаба начальника, НГIАССР Министрий Совета председате-ла М. Керимова кулг яздаь, соахка граждански оборона дешара - материальни базага хьожаш чакхдаьннача хьажаре хьалхара моттиг яккхарах енна Сийлен грамота, хIаьта Совет-ски Эскара 60 шу дизар бел-галдаьккхача дийнахьа НГIАССР юкъерча дешара за-веденешка юххьанцара тIема кийчо яра йолча дешара-мате-риальни базага хьожаш даьча хьажаре хьалхара моттиг як-кхарах енна Сийлен грамотеи маьха совгIати.

Цхьаькха цхьа дика оамал йоалл укх коллективах — мол-лагIа экспонат, документ, гра-мота, совгIат хоза наха гург-долча метте кийчдий Iодуллаш хилар. Из да шоашта карагI-даьннaчун хам бе, из хьаIоаде, дIагойта ховш хилар а.

С. МАЙСИГОВ.

СУРТАШ ТIА: техникума тIе-ма сийлен музее Iойилла Сий-лахь-боккхача Дай-мехка тIе-ма ветерана Кобылянске Анд-рей Николаевича еннача экс-понатага хьожаш ба дешархой; торжественни хьале призывни-ка-дешархочоа удостоверени дIалуш я тIема ветеран Голов-ченко Лидия Леонидовна.

Г. ЛИСЕНКО сурташ.

ШАШКАЙ ЧЕМПИОНАТА ИТОГАШ

Чакхъяьннай маIача наха юкъера эрсий шашкех йола Нохч-ГIалгIайчен чемпионат. Соахка санна укх шера а чем-пионски титул яьккхар шалин-ски цхьоалагIча школа хьехар-хочо Симоненков Анатоле. 15 парти лайзача цо яьккхар 12,5 очко. 12 очко йолаш шоллагIча моттиге ваьлар мастералла кандидат Хромушин Николай. ХIаьта 11 очкоца кхоалагIча моттиге нийсвелар мастералла кандидат Петров В.

Чемпионат чакхйоалаш цар-на кхаьннена а республика спорткомитета совгIаташ а грамоташ а елар.

Цхьанна спортсмена маган-зар эша ца эшаш из турнир чакхъяккха: 8-ча-туре Петрова эшавир Симоненков, хIаьта Петров эшавир хьалхара раз-ряд йолча Хачукаева. Хрому-шинал котваьлар къона ша-шист Энаковский. Дукха нах эшабир турнире эггара воккха-гIа волча (58 шу даьннача) Абуев Атабе. Цо эшабир Ма-гомадов, Идрисов, Сыпченков, кхыбараш а.

Бакъда, хьалхарча разрядах болча цхьайтта спортсменах цхьаннена—Хачукаев Iазийна—мара маганзар кандидатски минимум яккха.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.
турнира керттера секре-тарь.

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА МАЬХИЙ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН КОМИТЕТЕ

Цхьадолча товарийи гIула-кхаш дарах розничи маьхаш нийсдар духьа СССР Минист-рий Совета Паччахьалкхен Ко-митето 1978 шера 1 марта денз:

розничи маьхаш тIера даь-хад укх товарашта:

Iаьржа-кIай беса хьахьо-кхаш йолча еррига телеви-зораштеи цар запасной оатха-лаштеи юкъера лаьрхIача
20 процент

камерий емкость 180 литра-га кхоачаш йолча цIагIа лела-еча холодильникашта юкъера лаьрхIача
15 процент

капронови кIадашта юкъера лаьрхIача
20 процент

капронови кIадаех яьча ко-чамашта, блузкашта, сороч-кашта, курткашта, пальтошта, тIатувсача юврагIашта, тек-стально - галантерейни изде-лашта юкъера лаьрхIача
15 процент

«Белан» яха синтетически тай а дохийташ, тхах даьча кIадаштен царех тийга яьча изделештен юкъера лаьрхIа-ча
15 процент

искусственни бекхех яьча пальтошта, ахпальтошта, курткашта юкъера лаьрхIача
15 процент

«Пелакс» яхача тайпарча кIадах тийга яьча изделешта юкъера лаьрхIача
20 процент

полиэфирни текстурирован-ни таьх яьча тIехьнахьа юв-хаеча трикотажни изделешта юкъера лаьрхIача
20 процент

синтетически искусствен-ни хьоасах яьча кхелетарашта йолча (44—46 размераш) три-котажни изделешта юкъера лаьрхIача
30 процент

капронови, нейлонови, кхы-ча синтетически искусствен-ни таьх яьча трикотажни маIача наьхен берийн коча-машта, юкъера лаьрхIача
25 процент

капронови, кхыча синтетиче-ски искусственни таьх яьча трикотажни кхалнаьхен бе-рийн блузкашта юкъера лаьр-хIача
25 процент

синтетически таьх даьча кхалнаьхен берийн чухьнахьа дувхадеча трикотажни барз-къашта юкъера лаьрхIача
30 процент

«Суперграпт» яхача маши-наша синтетически искусст-венни таьх даьча цхаралаце-теи царех яьча изделештен юкъера лаьрхIача
25 процент

«Суперграпт» яхача цхара-лаца ега тийга яьча а три-котажни а изделешта юкъера лаьрхIача
10 процент

поливинилхлорида доалаяь чу йоттара методах тоIаяь яьча маIача наьха, кхалнаьха, мех-карий, кIаький иккашта, ик-килгашта юкъера лаьрхIача
17 процент

синтетически телатах яьча маIача наьха иккилгашта, ахиккилгашта, ботинкашта юкъера лаьрхIача
25 процент

синтетически хIамаш юлача коачача а паста хьисаперча а средствашта юкъера лаьрхIача
18 процент

цу цхьан ханна розничи маьхаш тIатехад цхьадолча товараштен гIулакхаш даран:

дошохи платина группагIа долча металлеи (цергаш етта-ра дола дискаш юкъе доацаш) яьча ювелирни изделешта юкъера лаьрхIача
60 процент

бензина
1 литрах 15—20 кепигаш кхоачаш
(октанови число а лоархIаш)

граждански доалахьара лег-ковой автомобилаш тоаяран царна технически гIулакх да-ран, легковой автомобилашта йолча запасной оатхалаштеи юкъера лаьрхIача
35 процент

ИмпортагIа хьаухаш долча кофеи какао-бобайи арахьарча торговле маьхаш дикка лакх-далар бахьан долаш 1978 ше-ра 1 марта денз килограммагIа 20 сомага кхоачаш тIатехаб розничи мах натуральни ко-фена (фийгехчоа), цунга хьеж-жа кофе тохаш яьча продук-тай маьхаш а, хIаьта иштта розничи маьхаш шоколадни кондитерски изделешта юкъе-ра лаьрхIача 30 процент.

Шелгех дехкача дошо гIо-зараштa мах тIаккхетар бахьан долаш хьалхара саг йоалае-чоан маьре йодачоан регистраци еча хана йоаггIаш йола ахчан компенсаци ергья. Мах боацаш е льготни хьалех транспортни средстваш телача инвалидаш-та автомобильни бензина, лег-ковой автомобилаш тоаяран царна технически гIулакх да-ран, царна эшача запасной оат-халашта тIатехача маьхашта компенсаци е лаьрхIад.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

2 МАРТА
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гим-настика. 8.55 — «Дешархоша дIа-еш советски поэтий стихаш». 9.25 — Художественни фильмай Софий-ски студей Довженко цIерагIча ки-ностудеи цхьана даьккха «Софияга бода никъ» яха телевизионни ду-кха серийни художественни фильм. 4-гIа сери. 10.30 — Московски пач-чахьалкхен филармоне Академиче-ски симфонически орнестро дIа-локх Чайковске балеташта йолча ашарашцара фрагменташ. Дирижер РСФСР заслуженни артист Китаен-ко. 14.30 — Документальни филь-май программа. 15.25 — «Музеяш-кеи выставочни залашкеи гIолла». «Мексика искусства». 15.55 — «Хьамсара Iалам». 16.15 — «Изо-бретатель». 16.45 — «Композитор Бородин». 17.15 — «Массанена тIе-хьа цаI, цхьаннена гIехьа масса-ва». Ленинградера передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Миллионий ленински университет. «Социали-стически общество а дезал а». 18.45 — Украина искусства мастерий кон-церт. 19.50 — Художественни филь-май Софийски студеи Довженко цIерагIча киностудеи цхьана даь-кха «Софияга бода никъ» яхача те-левизионни дукха серийни художе-ственни фильма премьера. 5-гIа се-ри. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Документаль-ни экран». Передача дIахьу поэта Р. Рождественске. Йистеэьача — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Медео» яха докумен-тальни фильм. 18.15 — «Нохч-ГIал-гIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай метта-ла). 18.35 — «Бераш дезаш». Чур-ча гIулакхий Малгобекски горотде-ла милице берий цIен инспекторах Боковах дола дувцар (гIалгIай меттала). 18.45 — «Сага бохам хил-ча» яха фильм. 19.15 — «Культура учреждений массаза а йоакхо е» яха Шалински района культура от-дела заведующе Гарсаева беседа (нохчий меттала). 19.25 — «Нахуц-ришвили» — тенийи республикан-ски театра «Чинчраквелла» яха спектакль (нохчий меттала). 20.15 — Документальни фильм.

3 МАРТА
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гим-настика. 8.55 — «Зурманчаш, ми-чад шо!» 9.25 — Художественни фильмай Софийски студей Довжен-ко цIерагIча киностудеи цхьана даьккха «Софияга бода никъ» яха телевизионни дукха серийни худо-жественни фильм. 5-гIа сери. 10.35 — «Илли, Романс, Вальс». 14.30 — Телевизионни документальни филь-май программа. 15.10 — «Поэзи». Баратинский. Передача дIахьу по-эта Межирова. 15.40 — «Шахматни школа». 16.10 — Аганесян. Симфо-ни дIалокх Центральни телевиде-неи Ерригсоюзни радиои йоаккха-ча симфонически оркестро Дири-жер РСФСР халкъа артист Федо-сеев. 16.45 — «Москва а москви-чаш а» 17.15 — «КъайлагIа даь къамаьл». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Тхо долча кердаяр» яха-ча а «ЧIоагIа догIа» яхача а теле-визионни короткометражни худо-жественни фильмай премьера. 19.30 —Футболах кубок яьккхарий довзар «Реал Бетис» (Севилья, Испани) — «Динамо» (Москва). Испанера передача 21.00 — «Ха». Информаци-онни программа. 21.30 — «Останки-но» концертни студе тIахьех». Пе-редача йистеэьача — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Производственно-техни-чески информаци». «Продукци ди-ка а, тешаме а, дукха яхаргйо-лаш а хилара методаш». 18.35 — Пятилетка хьалхалаттараш. «Барз-къаш тегача производственни объе-динене резчик Исаев» (гIалгIай меттала). 18.50 — «Полярни вари-ант» яха документальни фильм. 19.00 — «Къонал» яха студи. 19.40 — Телевизионни художественни фильм.

РАДИО

2 МАРТА

6.30 — «Наурски жа леладераш болча». Передача (гIалгIай метта-ла). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Аша-раш. 7.10 — Республикански газе-тий обзор. 7.25 — Ашараш. 8.25 — Лирически ашараш. 8.40 — «Шоа-на, кхалнах!» яха радножурнал (нохчий меттала). 9.15 — «Села-Iад» яха радновыпуск». 9.45 — «Болхлой уйла». Автотранспортах пайда эцара хьакъехь водителашта (гIалгIай меттала). 17.00 — «Нохч-ГIалгIайчен спортивни вахар». 17.30 — «СССР Конституци Iомаерашта долча новкъостала». «ДегIаена со-циализм вай мехка кхоачаш хин-ний». Беседа (гIалгIай меттала). 17.45 — «Исполком а цун комис-

3 МАРТА

6.30 — «Юртара Iуйре». 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Концерт. «Музыкальни моаршалаш» (нохчий меттала). 8.50 — «Социалистически яхьа дневник». 9.15 — «Заводской марка сийлевна тIехьа». Аьшкабетона из-делей Грозненски заводера переда-ча (нохчий меттала). 9.30 — «Ате-ист» яха радножурнал. 9.50 — «БIаьстанара дог-уйла» яха па-пурри. 17.00 — «Алкоголь а алько-голизм а». Беседа (нохчий метта-ла). 17.15 — «Болхлой вахар» яха радногазета. 17.40 — «Халкъа ил-леш» (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хоамаш

Тахан республике гIоллеи Грозней морхаш а йолаш цхьайолча хана лаьгIо догIа а делхаш, малхбоалехьара се-кунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара темпе-ратура республике —2 +3, Грозне +1 +3 градус йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, малхбоалехьара се-кунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара темпе-ратура бийсана +1 —4, дий-нахьа +5 +10 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

Нохч-ГIалгIай АССР йоазонхой Союза прав-лене чIоагIа хала а хе-таш кодам бу йоазонхо-чунга С. И. Озиевга цун сесаг

ДРЕСА ХЬАВА

кхалхарах.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культурай отде-лий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттен деношка

СФ05070. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1655.